

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

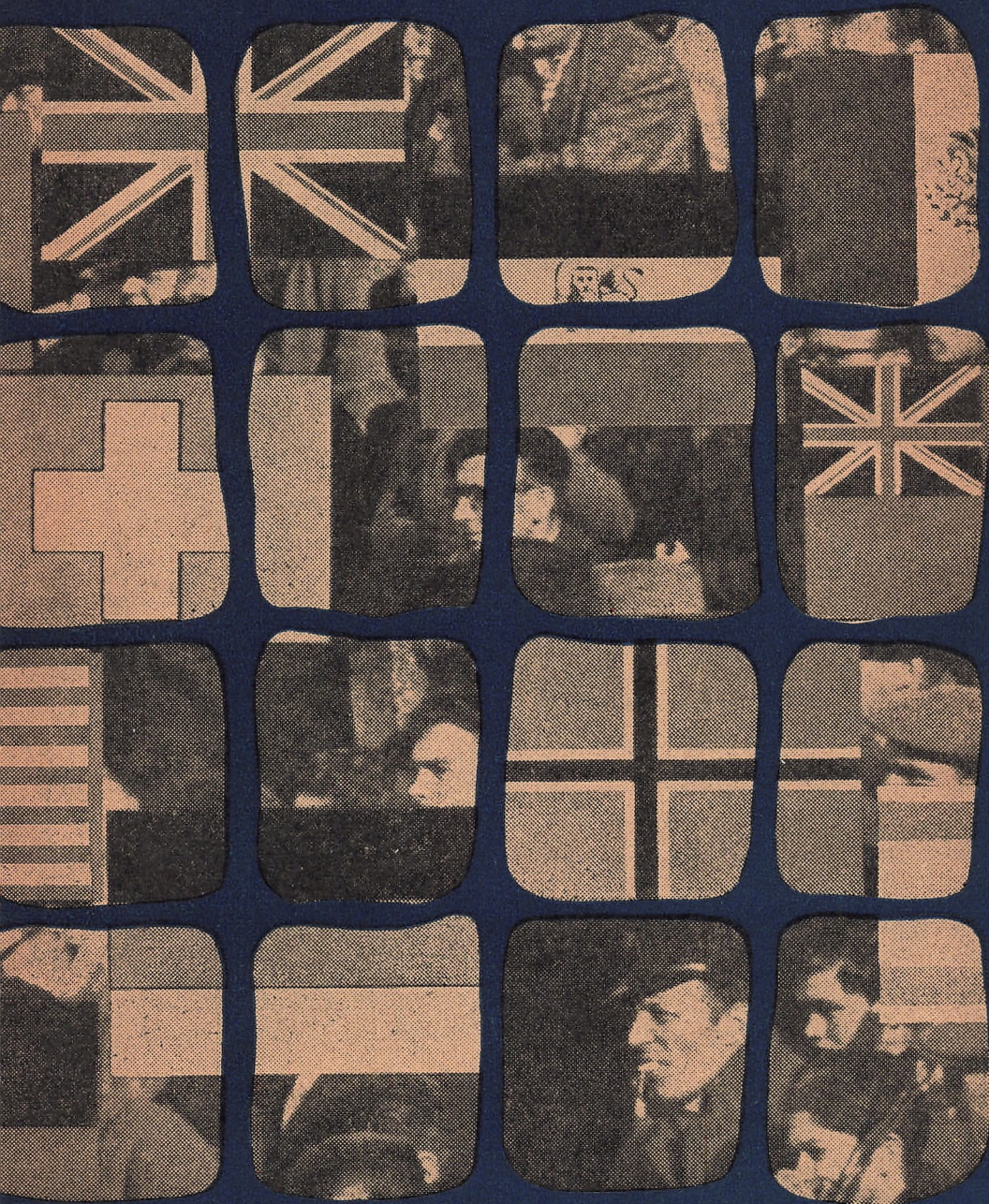
Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

53

JUNI
1959

arbejderenhøjskolen

ELEVSKRIFT

FOR

Esbjerg Højskole og
Roskilde Højskole

NUMMER

53

JUNI 1959

Indholdsfortegnelse

<i>Daniel Pedersen: Højskolen i Ghana</i>	5
<i>Robert Pedersen: Bør vi skaffe ungdommen en bil eller en tro?</i>	13
<i>Max Katzenelson: Oplysning for voksne på Grønland</i>	19
<i>Erik Matthiessen: Voksenundervisning i Indien</i>	24
<i>Bent Larsen: Voksenoplysning i England</i>	29
<i>Sakari Kiuru: Voksenoplysning i Finland</i>	31
Esbjerg Højskole, 1958-59	34
Esbjerg Højskoles Elevforening	39
Roskilde Højskole, 1958-59	40
Roskilde Højskoles Elevforening	44

I sidste nummer af »Arbejderhøjskolen« forsøgte vi at samle artiklerne omkring arbejderoplysningens mål og midler. I dette nummer har vi forsøgt at kaste et blik uden for landets grænser for at se, hvordan man driver voksen- eller arbejderoplysning andre steder. Der er ikke forsøgt nogen systematisk oversigt, idet vi har lagt afgørende vægt på, at de, der skrev om deres erfaringer fra udlandet, personligt havde kendskab til undervisningen på vore to skoler. Alle artikelforfatterne har haft tilknytning til de to skoler enten som lærere eller elever.

Ivar Nørgaard.

Redaktion: Esbjerg Højskoles lærerkollegium.

Redaktionssekretær: Bent Pihl. — Redaktionens adresse: AOF, Nørre Farimagsgade 11, K.

Omslag: G. Sand Christiansen.

PERFECTA-TRYK

DANIEL PEDERSEN

Daniel Pedersen virker nu som den ene af Mellempfolkeligt Samvirkes to danske medarbejdere ved Højskolen i Ghana. Hvad hans arbejde går ud på fremgår af den artikel, han har sendt os.

Højskolen i Ghana

Awudome Residential Adult College kaldes den første folkehøjskole i Vestafrika, ja, måske i hele Afrika. Skolen ligger på et højedrag uden for landsbyen Tsito i Trans Volta Togoland cirka 140 kilometer nord for Ghanas hovedstad, Accra.

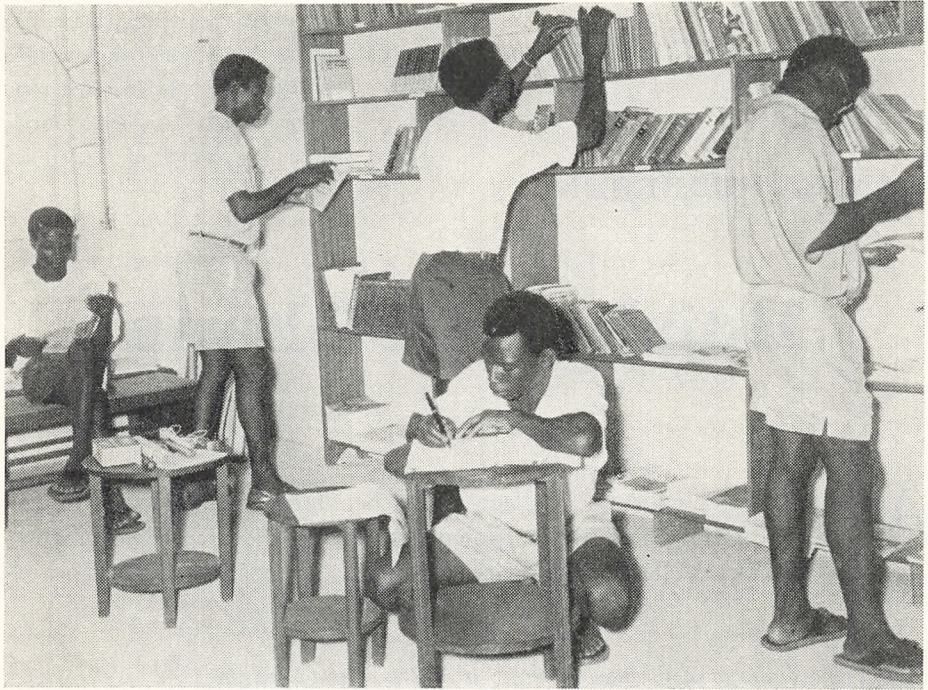
University College of Ghana, Institute of Extra Mural Studies.

Det hele begyndte i 1949 med at Institute of Extra Mural Studies påbegyndte aftenklasser for voksne i landsbyen. Befolkningen viste sig så aktiv, at man senere placerede lederen af folkeoplysningsarbejdet i regionen, en charmerende og initiativrig kvinde, Miss Lalage Bown, i Tsito.

Institute of Extra Mural Studies, Ghanas »folkeuniversitet«, har til opgave at give undervisning til voksne mænd og kvinder, der af en eller anden grund ikke har haft lejlighed til videregående skolegang. Instituttets virksomhed er opdelt i fem regioner, hver med sin Resident Tutor, der igen til sin hjælp har en Regional Organiser. Foredragsholdere rekrutteres fra universitetet; ude i landet hviler dog arbejdet på Resident Tutor og eventuelle deltidsforelæsere, hvilket vil sige, at en Resident Tutors arbejde ikke er slet så stationært, som titlen kunne give anledning til at tro. Resident Tutor for Trans Volta Togoland, et område på størrelse med Jylland, må hver uge køre flere hundrede miles ad elendige veje, og må ofte overnatte i primitive gæsthuse på medbragt feltseng.

Peoples Educational Association.

The Regional Organiser udfører det praktiske organisationsarbejde, blandt andet oprettelsen af lokalafdelinger under den landsomfatende, frivillige og uafhængige oplysningsorganisation, Peoples Educational Association, der igen arran-

Højskolen i Ghana, biblioteket.

gerer aftenklasser og uformelle aktiviteter i samarbejde med Institute of Extra Mural Studies. Der foreligger en særlig overenskomst om, at Institutet stiller foredragsholder til rådighed, hvis en PEA-afdeling kan stille mindst 24 deltagere.

Højskoletanken kommer til Tsito.

I maj 1950 arrangerede disse to organisationer i fællesskab en konference i Tsito med emnet »Problems of Rural Development in Awudone«. Man var netop gennem UNESCO-publikationer blevet opmærksom på de nordiske folkehøjskoler og de engelske Adult Colleges, og den betydning disse institutioner havde haft for aktiviseringen af befolkningen i de pågældende lande, resulterende i dannelsen af folkelige bevægelser – Kooperation, fagbevægelse, kulturelle organisationer m. fl. – til tjeneste for samfundet.

Der var blandt konferencens deltagere stor stemning for, at Institute of Extra Mural Studies skulle udvide sin virksomhed ved at oprette en sådan internatskole for voksne i Tsito.

Direktøren for Institute of Extra Mural Studies, David Kimble, måtte beklage,

at man ikke havde midler til sådanne formål, men hvis befolkningen selv ville rejse bygningerne ville man gøre alt for at hjælpe, blandt andet ved at henlægge kursus til skolen.

Begyndelsen gjort.

24 timer efter konferencens afslutning modtog David Kimble telegram: »Grunden allerede ryddet, afventer hakker og skovle«.

Begyndelsen til den første folkehøjskole i Vestafrika var gjort, men det var en stor opgave for en fattig, fåtallig befolkning. I Tsito 2.500, i øvrige Awudone andre 5.000 indbyggere. Der blev udvist stor offervilje af den lokale befolkning. 1.500 pund blev indsamlet i Awudone, meget arbejde udførtes som betalt fællesarbejde (communal labour). Det må dog i sandhedens interesse siges, at uden de skiftende universitetsfolks initiativ var projektet næppe blevet til noget.

Forbindelsen med Danmark.

Da Institute of Extra Mural Studies i 1956 skulle finde en afløser til Resident Tutor, Miss Lalage Bown, valgte man en dansker, cand. polit. Poul Bertelsen. Dermed knyttedes en direkte ideologisk og økonomisk forbindelse mellem højskolen i Tsito og højskoletankens fædreland, Danmark. Den nye Resident Tutor havde for øvrigt virket i tre år som lærer ved Fircroft College for Working Men i Birmingham, og havde således også den engelske Adult College tradition med sig til Tsito.

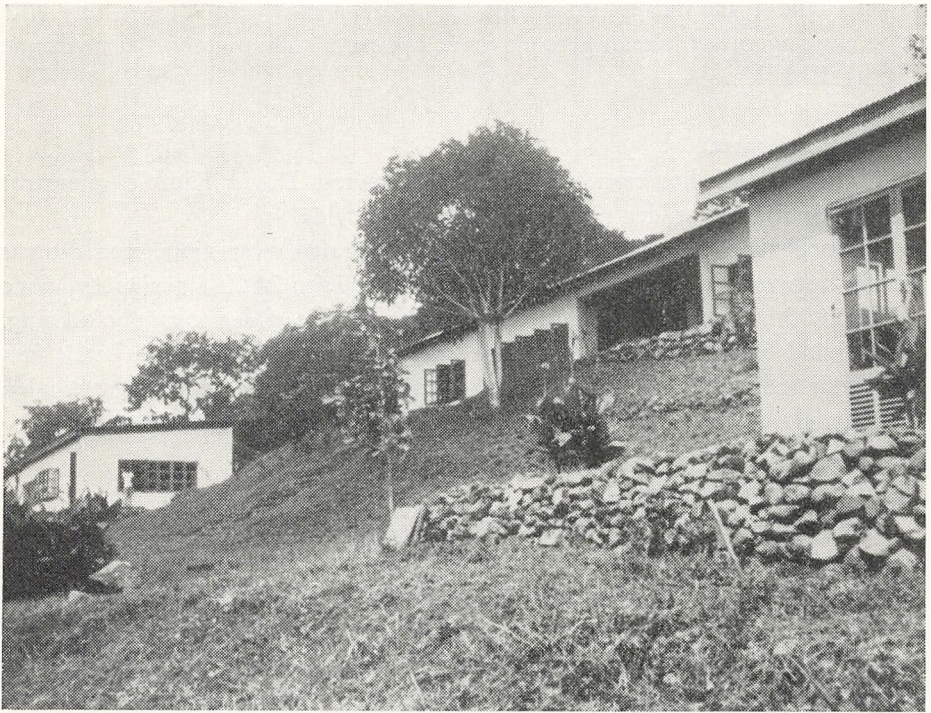
Forbindelsen med Danmark udbyggedes yderligere, idet dr. phil. Mogens Pihl, som Mellempfolkeligt Samvirkes repræsent og Institute of Extra Mural Studies gæst, i 1957 foretog en rejse til Ghana for at undersøge mulighederne for en udvidet dansk hjælp.

Mellempfolkeligt Samvirke havde i 1953 fået overdraget tilrettelæggelsen og administrationen af UNESCO-gavekuponplanen for Danmark, og havde, som naturligt var, valgt den tidligere danske koloni, Guldkysten, som et af de områder man fra dansk side ville støtte. Cirka 40.000 kr. var indtil 1957 gået til Regeringens Mass-education i Ghana.

Blandt flere konkrete opgaver valgte Mellempfolkeligt Samvirke nu at støtte højskolen i Tsito.

Rejsegilde.

Da en amerikansk journalist under frihedsfestlighederne i 1957 besøgte skolen, skrev han til sin avis, Christian Science Monitor: »Skolen på højdedraget over Tsito er nu næsten færdig. Det har godt nok taget næsten seks år, men det er i virkeligheden slet ikke så lang tid, når man betænker, at kvinder har båret

*Højskolen i Ghana – The Awudome Residential Adult College –
hvor Mellemfolkeligt Samvirkes to medarbejdere har deres virke.*

cementen på deres hoveder, at vandet på lignende måde er blevet fragtet i spande fra en bæk halvanden miles borte, at sandet måtte transporteres fire miles og cementblokkene formes i hånden på byggepladsen».

Regionsrådet og Department of Social Welfare and Community Development havde fra tid til anden ydet skolen økonomisk og teknisk bistand. En bevilling fra regionsrådet på 1000 pund gjorde det nu muligt samme år at få indsat døre og vinduer, samt lagt loft i de tre eksisterende bygninger.

Målt med nordisk alen.

Folkeuniversitetets arbejde i regionen ledes i dag fra et af skolens lokaler, og Institute of Extra Mural Studies personale, de to Resident Tutors, Poul Bertelsen og Stephen Andoh, samt Regional Organiser Constant Senoo leder samtidig skolens daglige virksomhed.

For en to års periode er højskolelærerparrret Daniel og Clara Pedersen kommet til Tsito for at lede Mellemfolkeligt Samvirkes hjælpeprogram for skolen.

Læseren kan næsten fristes til at tro, at højskolen i Tsito står fiks og færdig. Så vel er det imidlertid ikke. Målt med selv de mest spartanske højskoler i Norden er der langt igen.

Blot nogle få eksempler. Skolen har »plads« til 35 elever. Sovesalen består af to rum, der med interimistisk opstillede 6 fod høje skillevægge er opdelt i små 6×8 fod celler uden døre. I en celle er placeret to senge à 2½×6 fod udstyret med træbund. Madrasser er luksus. Vaskerumsforholdene er ligeledes ringe. Baderummene er skærmvægge uden tag, kummer, spejle eller andre indretninger, som vi finder selvfølgelig. Det er kun få uger siden, at hver elev fik sin egen vaskespad. Tidligere måtte fem mand dele en spand både til bad og tøjvask. Dertil kommer at vandet i tørtiden må fragtes halvanden miles.

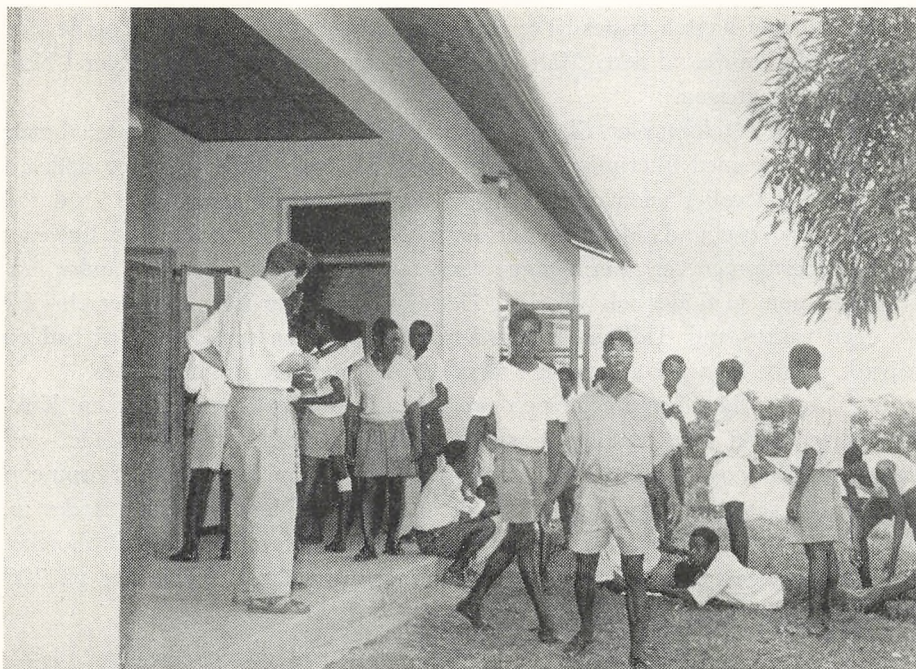
Indtil for nylig tilberedtes maden over åben ild i et røgsværtet køkken. Køkkenet har endnu ikke stationære arbejdsborde. Der vaskes op i vandfade – en køkkenvask er dog nu på vej som gave fra en svensk højskole. I undervisningen støder man jævnligt på mangler. Blandt andet savnes landkort. Her findes to, omfattende dele af Vestafrika, og et meget lille politisk verdenskort. Biblioteket har været meget spartansk, en bog gave fra et amerikansk universitet på 700 bind er imidlertid nu på vej til Tsito.

Hjælpen – et opmuntrende kapitel.

Hjælpen udefra er i det hele taget et opmuntrende kapitel for sig. På en skole i Bagsværd samlede børnene ind til højskolen i Tsito ved at spise vandgrød. 20 svenske folkehøjskoler sendte søsterskolen i Ghana 3.000 kr. En dansk frue gav afkald på blomster på sin halvfjerdsårsdag til fordel for arbejdet med forbedringer af skolens køkken. Den danske fagbevægelse, arbejdspladser, firmaer, institutioner, foreninger og enkeltpersoner har ydet bidrag til arbejdet.

Kursusvirksomheden.

Allerede i 1954, før taget var lagt, afholdtes det første kursus på højskolen i Tsito. Nogen egentlig kursusvirksomhed kan man dog ikke tale om før 1957. Der har været afholdt henvend en snes week-end- eller ugekursus med emner som: »Ways of Economic Development«, »Constitutional Problems«, »The Work of the United Nations in Africa«, »United States to day«. Peoples Educational Association har haft møder og konferencer på skolen, og mange gæster fra indland og udland har besøgt stedet. Det første kursus af længere varighed afholdtes i efteråret 1957, nemlig et tre måneders kursus for unge mænd, der havde bestået mellemskoleeksamen. Undervisningsministeriet har foreløbig bevilget midler til eet sådant kursus årligt. Det andet kursus af denne art fandt sted

Elever fra 3 måneders boldet.

sidste sommer, og det tredje slutter i maj i år. Endelig havde Cooperative Alliance i Ghana et tre måneders kursus for kooperative sekretærer i efteråret.

Samarbejdet med andre institutioner.

Kursusvirksomheden er først og fremmest tilrettelagt i samarbejde med Peoples Educational Association, der blandt andet administrerer det tre måneders højskolekursus for unge mænd, samt University College of Ghana. Der har været arrangeret kursus i samarbejde med K.F.U.M. i Ghana, F.N.'s informationskontor og andre organisationer. Et forestående kursus om kvindernes stilling i Ghana vil blive arrangeret i samarbejde med »The Federation of Ghana Women«. Til det nuværende tre måneders højskolekursus har fagbevægelsen (Trade Union Congress of Ghana) efterkommet invitationen til at sende tre repræsentanter.

Højskolekurset – mål og midler.

Desværre er højskolen i Tsito en udpræget karle-skole, boligforholdene tillader simpelthen ikke blandet skole. Vi håber imidlertid snart at blive i stand til at opføre nogle små gæsthuse, der vil kunne anvendes til kvindelige elever og tilrejsende selvstændigt studerende.

Eleverne til højskolekurset rekrutteres fra alle egne og samfundslag i Ghana. Ofte har elever tilbagelagt 7–800 miles i åbne lastvogne for at nå frem.

Undervisningssproget er engelsk, og samtalesproget i øvrigt også, da eleverne ikke har samme modersmål. Ghana er opdelt i seks sprogområder. Det er blandt andet årsagen til at mellemskoleeksamen er nødvendig. Ansøgere til kurset skal helst være over tyve år og efter endt skolegang have gjort erfaringer i det praktiske liv, allerhelst også i organisationsarbejde af en eller anden art. Det tilstræbes især at få sådanne elevtyper, der forventes at ville vise initiativ, når de går tilbage til deres hjemsted.

Det hedder i skolens prospekt, at kurset især må anses for værdifuldt for unge, som er interesseret i at tjene deres land som frivillige eller professionelle arbejdere i voksenoplysning, ungdomsarbejde, i foreninger til udvikling af landsbyerne, i fagforening eller Kooperation, i kommunal virksomhed, i politisk eller kirkeligt arbejde. Der lægges gennem hele kurset vægt på den personlige udvikling af den enkelte elev. Skolen forbereder ikke eleverne til nogen speciel eksamen, men tager sigte på at imødekomme den enkelte elevs særlige behov. For at tilgodse dette, bliver hver elev tilknyttet sin særlige lærer, der fungerer som elevens rådgiver i såvel undervisningsspørgsmål som i personlige anliggender. Både elev og lærer har dog frihed til at vælge en anden partner.

Som en god anskuelsesundervisning i praktisk demokrati danner eleverne deres egen organisation og vælger deres egne tillidsmænd. Der er udvalg for elevernes velfærd, for underholdning, diskussionsarrangementer, for sportsaktiviteter, praktisk arbejde og for belysning.

Emnekredsen omfatter først og fremmest engelsk, der er så nødvendigt for tilægnelsen af stoffet. Desuden undervises i statskundskab, økonomi, geografi, internationale problemer, foreningskundskab, fødevarer og sundhed samt regning.

Undervisningen forløber som samtaleklasser. Det bliver indprentet eleverne, at de når som helst er velkomne til at afbryde læreren med spørgsmål eller kommentarer, ligesom læreren i timens forløb vil stille spørgsmål for at give eleverne anledning til at udtrykke tanker og synspunkter.

Til forskel fra mange nordiske folkehøjskoler udfører eleverne i Tsito to timers praktisk arbejde fem af ugens dage. Kropsarbejdet giver de mere praktisk anlagte en lejlighed til at hævde sig. Det medvirker til at nedbryde foragten for legemligt arbejde, og samtidig med at eleverne herigennem er med til at udvikle og forbedre skolens bygninger og omgivelser, får de et indblik i udførelsen af mange praktiske arbejder, der senere vil kunne komme til anvendelse, når de vender tilbage til deres landsbyer. Det kan for eksempel være vedligeholdelse af bygninger, planeringsarbejder, vejarbejder, terrassering og plantning af træer til forebyggelse af erosion.

Vil eksperimentet lykkes?

Højskolekursus af kun tre måneders varighed er selvsagt ikke tilfredsstillende, det er da også håbet, at disse kursus må kunne udvides til seks måneder eller mere, foreløbig er det vigtigste dog at få højskoletanken almindelig anerkendt i Ghana. Det tog i Danmark godt et halvt århundrede før alle befolkningsgrupper anerkendte højskolen, og endnu må det vel erkendes, at danske byarbejdere er ret dårligt repræsenteret blandt højskoleungdommen.

I Ghana har folkehøjskolen den fordel, at der er et enormt behov for videreuddannelse, men alt for få institutioner til at tilbyde en sådan. Til gengæld er kravet om korte konkrete kursus mere udpræget end i Norden.

Her ønskes en stærkt koncentreret undervisning med et ganske bestemt sigte, ikke mindst i teknisk betonedede emner, hvilket jo ikke harmonerer særlig godt med den nordiske tradition for bredde i emnekredsen, den særlige interesse for udviklingen af personligheden og for menneskets placering i tilværelsen.

En tillempning af den nordiske folkehøjskoletanke til de særlige ghanesiske krav vil forhåbentlig kunne ske uden at miste de værdifuldeste elementer i den nordiske folkehøjskole, at gøre milieuet rigere for mennesket og mennesket rigere for milieuet.

Daniel Pedersen.

Bør vi skaffe ungdommen en bil eller en tro?

I januar maaned kom to unge Unesco-stipendiater fra Sudan paa besøg her paa Jära Folkhögskola. De havde i tre maaneder rejst rundt og studeret livet paa en halv snes danske og svenske folkehøjskoler, saa da jeg talte med dem, manglede de kun at besøge en svensk skole mere og var travlt optaget af at ordne notater, brochurer, udklip m.m. Det viste sig snart, at de havde en forbløffende evne til at gøre iagttagelser, hvilket bl.a. kom til udtryk derved, at de helt præcist kunne karakterisere forskellene mellem arbejderhøjskolen og den grundtvigianske højskole i Danmark. Jeg bad dem derfor om at fortælle mig deres indtryk af højskolen i Danmark sammenlignet med den svenske højskole. Uden at tøve svarede de: »Den danske højskole præges paa godt og ondt af sin fortid. Den er stærkt bundet af traditioner, der sikkert gør det vanskeligt for den at tilpasse sig de nye krav, som samfundet maa stille til en saa betydningsfuld institution som højskolen. Den svenske højskole, der heller ikke er nogen aarsunge, hæmmes imidlertid ikke i saa høj grad af sine aner. Den er fremfor alt mere eksperimentelt og mere intellektuelt indstillet«.

Dette uvildige udsagn lader jeg staa som indledning til artiklen om svenske højskoler, fordi den stemmer overens med mit indtryk af forholdet mellem de to skoler, men jeg beder iøvrigt læseren om at læse nedenstaaende med forsigtighed og kritisk sans, da mine erfaringer indskrænker sig til fem aar paa Roskilde Højskole, en vinterskole her paa Jära, hvor vi nu er gaaet i gang med sommer-

skolen, samt besøg paa enkelte andre skoler her og hjemme og endelig lidt artikellæsning. Det hedder jo ganske vist saa smukt, »at der findes en verden udenfor Verona«, men vi paa arbejderhøjskolerne har ikke været særligt flinke til at lære af verden udenfor vort lille Verona.

I et interview i den lokale avis sagde den kendte højskolemand, rektor Andersson, Värnamo Folkhögskola, omtrent følgende: »Det er ikke helt sandfærdigt at fremholde vor højskole som stedet, hvor man giver de unge store visioner og ideer, naar det faktiske forhold er det, at undervisningsplanerne, elevrekrutteringen og læreransættelserne sker med det sigte, at skolerne skal være et led i en uddannelse med et erhvervsbetonet sigte«.

Det er her den væsentligste forskel mellem de to skoler ligger. Selvom det ogsaa hænder hjemme, at vore elever anvender skolen som et springbrædt til højere uddannelse eller til et andet job, saa er det snarere undtagelsen end reglen. I Sverige er det omvendt. Den største del af de svenske elever kommer paa højskolen for at »sadle om«. Vi ville vel ikke være rigtige danskere, hvis vi ikke straks kunne se alle fordele ved vor skole, saa derfor skal jeg i hovedsagen fremhæve de omraader, hvor vi kan lære noget af brødefolket. Men først nogle kendsgerninger.

Af Sveriges 101 højskoler tilhører Jära den gruppe, der kaldes rörelsesskoler, af hvilke der er ca. 40. Ordet rörelse er lidt svært at oversætte, men det vil sige, at der staar en bevægelse bag skolen. Det kan være afholdsorganisationerne, forskellige kristelige organisationer, spejderbevægelsen o.fl.a. organisationer. Arbeidarnas Bildningsförbund har nu 7 skoler, hvoraf sikkert Brunnsvik er bedst kendt i Danmark, men det er tilsyneladende den af skolerne, der har vanskeligst ved at samle elever for øjeblikket. De øvrige godt 60 skoler er Landstingsskoler (Landsting svarer nogenlunde til det danske amtsraad). Forskellen mellem de to typer skole er ikke særlig stor. Sidstnævnte skoletype har naturligvis en bedre økonomi, eleverne rekruteres væsentligst fra det len, hvori skolen er beliggende, elevernes gennemsnitsalder er lidt lavere og rektorerne er selvsagt mindre frit stillet end paa rörelsesskolerne. Den daglige undervisning har ikke baaret præg af skolens tilhørsforhold til ABF, hvorved den skiller sig fra Esbjerg og Roskilde, men vi har naturligvis haft besøg af studiekredse og foredragsholdere fra arbejderbevægelsen.

I vinterhalvaaret 58-59 har Jära haft 92 elever, hvoraf godt halvdelen piger. De gaar i tre klasser med 54 i første aars klasse, 28 i anden klasse og 10 i tredje. Da de fleste af eleverne i de to højeste klasser er gangangere, kommer der herved en stærkere kontinuitet i elevholdene end hjemme, hvor hvert nyt hold saa at sige er et lille samfund for sig, kun bundet til fortiden gennem de retningslinjer i arbejdet, som forstander og lærere ridser op. Vi har i vinter været otte faste

fuldtids-lærere, tre lærere med et timetal paa 8–10 timer samt en hel rad af foredragsholdere udefra. Naar saa hertil kommer, at vi – som alle svenske skoler – har en fast kontorhjælp foruden en mand til at ordne de praktiske ting samt en forpagter af landbruget, vil man forstaa, at lærerne i højere grad kan koncentrere sig om undervisningen, fordi de administrative opgaver er ret faa. Det mener jeg er en stor fordel, ikke alene for lærerne selv, men ogsaa for eleverne. Hvis højskolerne i Esbjerg og Roskilde ønsker en godt forberedt undervisning og vaagne lærere, saa maa man gøre sig klart, at de ikke samtidig kan være garderobebestyrere, portnere og kontorhjælp.

Ved en jævnførelse mellem undervisningsplanerne paa Jära og Roskilde er der selvsagt flere lighedspunkter end forskelle. Alle grundfagene er saa at sige de samme, og det gælder ogsaa i nogen grad for de saakaldte studiekredsfag, hvoraf skal nævnes udenrigspolitik, psykologi (her er det dog grundfag), dette gælder ogsaa kunsthistorie, sociologi og nationaløkonomi. Pigerne paa 1. aars kursus har fag som vævning, syning og hjemmets indretning, hvilket altsammen refererer sig til, at mange af pigerne vil være sygeplejersker, hvortil der først kræves to aar paa folkehøjskole eller realeksamen. Der gives ogsaa eleverne lejlighed til at lære fysik og kemi samt arvelighedslære, og i det hele gælder det vist, at naturfag har en større plads i undervisningen paa svenske højskoler. Endelig er historie, geografi, samfundslære samt religionskundskab blandt fagene, men for at man ikke skal blive alt for imponeret af elevernes flid, maa det lige bemærkes, at nogle af fagene kun læses et aar.

I de aar, jeg var paa Roskilde Højskole, var problemfagene sang og gymnastik. Det tror jeg sikkert ikke, at nogen af forstanderne vil nægte. Desværre er jeg ude af stand til at drage nogen sammenligning for saa vidt angaar gymnastikken, for paa Jära findes ingen gymnastiksal, saa dette fag har været udfyldt med saa forskellige ting som fodbold, haandbold, ishockey, bandy, spadsereture samt lidt rytmegymnastik, men undervisningen har været gjort obligatorisk, og alle er mødt frem til hver time. Selve sangundervisningen var vel bedre paa Roskilde, hvor vi fremfor alt fik lært eleverne betydeligt flere sange – og ikke mindst sange fra andre lande – men til gengæld har man stablet et fint kor paa benene, og ikke saa faa af eleverne gik med stor entusiasme op i dette fag. Det samme kunne jeg ogsaa sige om det hjemme ubekendte folkedans.

Den svenske højskole er, som elever og lærere selv indrømmer det, en »madnyttig« skole, og selv om man af og til kan savne indslaget af profeter, reformatorer og samfundssørgere, som vi havde hjemme, saa har den svenske højskoleform iøjnefaldende fordele. Dette gælder først og fremmest tilslutningen til skolerne. I aar 1900 var der 1.500 elever paa højskolerne her, i 1957 var tallet et stykke over 11.000. Jeg har ikke de danske tal, men at de ikke kan holde

maal med de svenske, er jeg sikker paa. Tænk hvilken ønskesituation for en rektor at kunne melde fuldt hus flere maaneder før skolen begynder, og saa kan majoriteten af skolerne endda vælge og vrage mellem ansøgningerne, hvilket ikke mindst gælder andet aars-holdene. Dette maa unægtelig medføre, at »problembørn«, som man har haft paa Esbjerg og Roskilde, ikke bliver optaget, og skolerne faar saa i mindre grad en social funktion. Til gengæld har flere skoler elever, som er flygtet fra Østeuropa af politiske aarsager, og her yder man alt-saa et betydningsfuldt bidrag til at indføre nye medborgere i det svenske samfund. Dernæst kunne der vel være grund til at fremhæve et andet moment til fordel for den svenske skoleform. I en tid, da uddannelsens demokratisering med stigende styrke gør sine krav gældende, er det vel en fordel, at højskolen bliver den uddannelsesinstitution, hvor unge, der af geografiske eller sociale aarsager ikke har faaet indtræde i de højere skoler, saa og sige kan starte paa ny for at uddanne sig til job, som deres barneskole ikke kvalificerede dem til. Endelig maa det bemærkes, at den omstændighed, at eleverne har et perspektiv med højskoleopholdet, fører med sig, at de er mere indstillet paa hjemmearbejde, at de følger undervisningen bedre, og at de disciplinære problemer nærmest bliver lig nul. Bagsiden af medaljen er jo saa, at »oprørske tendenser« af sig selv kvæles ved, at den potentielle rebel tænker over det afgangsbævis, som skal føre ham frem paa den sociale rangstige.

Den svenske arbejderhøjskoles »grand old man«, Alf Ahlberg, sagde engang, at »helvede maatte være det samme som et eneste langt højskolesamkvem«. (Samkvem er vores lørdagsfester.) Jeg skal ikke gaa i dybden med at sammenligne eleverne paa Roskilde og Jära, for grundlaget er nok for spinkelt, men kan ikke lade være med at fremhæve, at trods den større arbejdsbyrde, der har været paa-lagt Järas elever, saa har der været en enestaaende idérighed i fester og samkvem, ligesom de udadvendte sportsarrangementer (ishockey, fodbold, haandbold, bordtennis m.m.) har været passet paa en forbilledlig maade. Hvis man engang imellem som lærer har savnet den lidt sofistiske debat, hvor man vender op og ned paa samfundet, saa er det dog i nogen grad kompenseret ved det indslag af interesse for lyrik, som eleverne her har givet i det fælles samvær. Som helheds-indtryk af højskoleelever paa begge sider af sundet kan jeg ikke sige andet, end at vore lande har en anden og meget bedre ungdom end den, der giver overskrifter til sensationslystne blade, eller sagt med Hjalmar Gammelgaard: »Der findes ikke daarlige elever, der findes kun daarlige lærere«.

Der kunne maaske nok i denne artikel være grund til at gaa i dybden med andre af højskolens problemer i begge lande, men jeg er bange for, at mine kundskaber ikke strækker til. Blot en ting mere. Det er mit nogenlunde sikre indtryk, at den danske højskolelov giver skolerne bedre muligheder end den

svenske lov. Forstanderne i Danmark vises større tillid fra det offentlige, og »papperseksercitsen« (som svenskerne kalder den) kender de selv i fuldt maalt. Der skal føres sygejournaler, undervisningsjournaler og hvad ved jeg, som alt sammen er med til at stjæle rektorernes tid, og hvis praktiske værdi ikke staar i noget fornuftigt forhold til den tid, der investeres i disse. Højskolernes ledelse i Danmark har altsaa rent faktisk større mulighed for at sætte sit præg paa dagens ungdom, men det er vist et stort spørgsmaal, om de udnytter chancen. De halvfulde skoler tyder ihvertfald ikke derpaa.

I et afskedsinterview har rektor Ahlberg fra Brunnsvik sagt, at »mere end en bil behøver ungdommen en tro«. Vi er mange, der ikke er utilbøjelige til at give Alf Ahlberg ret i dette synspunkt, men mon ikke man brækker halsen paa at reklamere for skolerne med »at her skal de unge lære at kende folkets historiske arv«, »fordybe sig i livets mening«, »forstaa deres samtid«, »blive opdraget til demokratiske mennesker« osv. Den første betingelse for, at den unge søger højskolen er, at han opfatter denne skole som et hjælpemiddel til at forbedre sin egen sociale position. Det er ihvertfald den lære, jeg tager med mig hjem fra Sverige.

Forholdet ungdom-samfund har ændret sig med raket fart. Den samfundsreformerende frihedskæmper anno 1945 er død eller rettere blevet voksen og moderat, og hans efterfølgere, de store aarganges unge, mobiliserer deres energi paa personlig dygtiggørelse, eller i værste fald oparbejder de den passive antipati mod samfundet, som saa udmærket er karakteriseret ved »motoriseret utilfredshed«. Der er dem, der vil trække paa skulderen af mit synspunkt, naar jeg hævder, at Marshallplanen ganske vist paabegyndte løsningen af Europas sociale problemer, men samtidigt kom den relative økonomiske stabilitet og fremgang, hvorved reformiveren forvandlede til uddannelsestrang. En udmærket bekræftelse paa denne teori findes i den tyske sociolog Schelskys straalende undersøgelse »Arbeiterjugend Gestern und Heute«, hvor unge tyske arbejdsløse mennesker paa spørgsmaalet om aarsagen til deres ledighed næsten alle svarede, at de var ramt af et personligt uheld, som kun kunne afhjælpes ved, at de dygtiggjorde sig. Af samfundsreformatorer var der ingen. Hvis man tror, at det er et isoleret tysk fænomen, saa kan man blot sætte sig ind i samlingsstuen paa en af de to højskoler ved et sommerkursus, og saa vil man efter de sædvanlige beklagelser over ungdommens manglende idealisme høre, at vore folks krav til f. eks. den danske folkeskole helt enkelt er, om den kan skaffe deres Poul eller Karen mellemskoleeksamen. Om historieundervisningen er reaktionær eller om børnene faar en paa skrinet i ny og næ eller om skolen ledes efter demokratiske principper, det er man flintrende ligeglad med.

Den stab af mennesker, der vælger højskolen som deres liv, priser sikkert

undervisningsfriheden, som vor lovgivning giver lærere og forstandere, og de føler vel ogsaa, at de har noget at give den nye generation. Det er imidlertid lige saa betydningsfuldt, at de unge kommer til skolerne, hvilket efter min mening ikke behøver at indebære væsentlige reformer af undervisningen og slet ikke af omfangsfaconen, men vi kommer nok ikke uden om at slaa paa egeninteressen, naar vi reklamerer for højskolen, idet vi ihukommer Storm P.s ord om, at idealisme er en god ting, men den lever længst, naar den kan betale sig.

Robert Pedersen.

MAX KATZENELSON

Oplysning for voksne på Grønland

Det var en stor mundfuld ...

Det første spørgsmål der meldte sig, da jeg modtog opfordringen til at skrive denne artikel var dette.

Mon et års ophold heroppe giver baggrund for en sagkyndig vurdering af status i det grønlandske oplysningsarbejde.

Svaret må være nej ... Jeg mangler fuldkommen mulighederne for at udtale mig om, hvordan arbejdet for bare ganske få år siden har formet sig. Det er der andre, der har skrevet om, så jeg kunne med største ro have fundet nogle veldrejede historiske betragtninger og have foretaget en afskrift. Det vil jeg undlade og springer til gengæld i med samlede ben. Jeg beder læserne forstå at dette står for min egen regning, og ikke er forsynet med noget officielt blåt stempel.

*

I ældre tider – ja – indtil for vel en halv snes år siden – blev størsteparten af alt undervisnings- og oplysningsarbejde udført af kirken, præsterne og kateketerne (seminarieuddannede lærere, der påtager sig kirke- og skolemæssige opgaver, især på udsteder og bopladser). Endnu i dag har kirken en naturlig og stor indflydelse på dette arbejde.

Bortset fra et stort aftenskolearbejde, anlagt efter dansk mønster og med den samme økonomiske støtte, kan man kun tale om lokalt oplysningsarbejde af

vidt forskelligt omfang og med varierende arbejdsformer. Det må ikke forstås som nedsættende, men der har ikke været muligheder for at lave landsomfattende arrangementer, først og fremmest på grund af de store afstande og de vanskelige besejlingsmuligheder.

Efter den store grønlandskommissions arbejde blev kirken, skolen og det almindelige oplysningsarbejde adskilt. Man oprettede Grønlands kulturelle Råd, til varetagelse af det folkelige oplysningsarbejde. I samtlige grønlandske byer og på flere større udsteder er der i årene efter 1950 oprettet kulturudvalg, der varetager de lokale oplysningsmæssige opgaver. For at forstå omfanget af dette arbejde er man nødt til at gøre sig visse specielle grønlandske forhold klart. For det første er der mellem de fleste grønlandske byer kun postforbindelse ca. fem måneder af året, når man så tilmed regner med at et brev er ca. 1 måned undervejs, og at evt. svar naturligvis tager lige så lang tid, hvorfor den overvejende korrespondance må foregå telegrafisk, vil man sikkert forstå at det er vanskeligt og kostbart at lave virkeligt landsomfattende og gennemorganiseret oplysningsarbejde.

Når man ser bort fra den store indsats, der gøres gennem Grønlands nye radiofoni, den centrale presse og den økonomiske og praktiske hjælp, der ydes gennem Grønlands kulturelle Råd, og dermed fra den danske stat, hvilket jeg senere vil omtale, må man vist regne med at det egentlige oplysningsarbejde, nu – og i de kommende år skal og må gøres lokalt og efter det enkelte steds muligheder og behov, samtidig med at man forstærker indsatsen økonomisk og rådgivende.

Hvis man vil spørge, hvad der så gøres lokalt, må svaret være følgende. Der har de fleste steder været forsøgt alle de former for oplysningsarbejde, man kender i Danmark, derfra undtaget rent partipolitisk præget arbejde.

Lad mig nævne nogle af de områder, der heroppe tillægges størst betydning, og hvorpå der ofres mest.

Radioen.

Grønlands nye radiofoni har, både programmæssigt og teknisk, medarbejdere udlånt af statsradiofonien, der sammen med danmarksuddannede grønlandere forestår tilrettelægning og udsendelse af et alsidigt program, hvori oplysningen i form af foredrag, oplæsninger, diskussioner, skoleradio for voksne og sprogundervisning m. v. har en fremstående plads. Programmerne er skiftevis grønlandsk-, dansk- og dobbeltsprogede. Det kan nævnes, at en stor del af radioens programmer laves af amatører, hvilket sjældent går ud over kvaliteten.

Pressen.

Med støtte fra stats- og landskasse udgives der i Grønland et dobbeltsproget fjortendagsblad »Grønlandsposten«, redigeret af journalistuddannede

grønlandere og danske i fællesskab, i øjeblikket med en dansk redaktør. Den samme redaktion redigerer radioavis 2 gange dagligt samt et dagligt aktuelt kvarter. Disse udsendelser står efter min, og manges, mening ikke tilbage for, hvad der præsteres i Danmark, trods vanskeligere arbejdsforhold.

Udover den såkaldte centralpresse udgives der i de enkelte byer dupliserede lokalaviser redigeret af frivillig og gratis arbejdskraft. Da man lægger stor vægt på, at disse blade er dobbeltsprogede, gives der statstilskud til oversættelsesarbejdet.

Forlagsvirksomhed.

Til varetagelse af arbejdet med bogudgivelser på grønlandsk har det grønlandske landsråd for nogle år siden taget initiativ til oprettelse af Det grønlandske Forlag, og man har siden forsøgt at samle alle grønlandske udgivelser under samme hat. Forlaget udgiver årligt 15–20 bøger og pjecer, henholdsvis fagligt- og oplysningsprægede og skønlitterære, grønlandske og dobbeltsprogede, det sidste af hensyn til brugen som studiekredsmateriale o. lign.

Grønlands kulturelle Råd.

Rådets opgaver er, som det fremgår af titlen, i første række rådgivende, men samtidig administrerer rådet de midler, der af staten er stillet til rådighed for oplysningsarbejde m. m. på Grønland. Rådet er koordinerende organ for ovennævnte virkeområder, ligesom kontakten mellem ministeriet og oplysningsarbejdet går gennem rådet, og endelig er rådets virksomhed som central for de lokale kulturudvalg af største betydning.

Rådet, som i øjeblikket består af landshøvdingen, skoledirektøren og en præst som suppleant for folketingsmand Nikolaj Rosing samt en juridisk sekretær, har knyttet en rejsende oplysningskonsulent til virksomheden, hvilket må tillægges den allerstørste betydning (det er ikke mig, men min chef). Oplysningskonsulentens virksomhed har i de 3 år den har været en realitet givet mange friske impulser for rådets arbejde, ligesom den har været til stor gavn i det lokale arbejde.

Et andet af rådets store virkeområder er film. Grønlands forsyning med såvel spille- som kultur- og kortfilm foregår gennem kulturrådets filmcentral. Desværre har, indtil nu, især forsyningerne med den sidstnævnte kategori ladet meget tilbage at ønske, men der er stadig håb om bedring af dette forhold, således at Grønland i forholdet til f. eks. Statens filmcentral kan blive behandlet på samme måde som enhver anden del af Danmark.

Spillefilmsforholdene er måske kun periferisk noget der kommer artiklens emne ved; men især heroppe må filmens oplysende værdi ikke underkendes, i

lighed med f. eks. kulørte blade er dansk film en af de faktorer, der let og smertefrit hjælper den almindelige grønlandske befolkning til at forstå det danske sprog. Når dertil lægges, at de grønlandske biografer forsynes, og kun forsynes med de bedste film fra det danske marked, tror jeg ikke, man med rette må overse den oplysende værdi.

*

Det var lidt om de midler og muligheder, der i dagens Grønland er tilstede i oplysningens tjeneste. Dertil kommer naturligvis det grønlandske biblioteksvæsen, der er i stadig vækst, ligesom foreningsarbejdet heller ikke har været berørt. Hele arbejdet med børne- og ungdomsoplysningen falder udenfor, men netop på disse felter gøres der i disse år en meget stor både praktisk og økonomisk indsats. Skulle man foretage en sammenligning mellem forholdene heroppe og hjemme, må vi for at få et grundlag regne med det arbejde der udføres i de mindre danske provinsbyer. Jeg tror på den anden side, at en sådan sammenligning idag ville falde ud med en ihvertfald kvantitetsmæssig større aktivitet heroppe. Grunden hertil er vel i første række at der ikke er så mange konkurrerende faktorer, der gør sig gældende.

Bortset fra biografen og foreningsfester o. lign. kan der vist ikke siges at være noget, der trækker folk væk fra deltagelse i oplysningsarbejdet.

Hvis man ville pege på ulemper og mangler heroppe, man normalt ikke vil støde på hjemme, må det i første række blive, at det er uhyre vanskeligt at få sagkyndig belysning af de fleste emner lokalt, endnu er den grønlandske litteratur stærkt begrænset, og i de enkelte byer er det stadig »Tordenskjolds soldater« der må stå for skud, når der skal ske noget. Det være sig på de her nævnte områder, og det være sig i foreningsarbejdet, i det kommunale, kirkelige, undervisningsmæssige arbejde o.s.v., o.s.v.

Arbejdet heroppe har vel ellers de samme vanskeligheder som kendes hjemmefra, ledermangel, økonomiske problemer og lokalemangel ...

*

En ting, som vi her i bladet vel må hilse med stor tilfredshed, er, at planerne til opførelse af Grønlands første folkehøjskole nu ligger færdigudarbejdede, og opførelsen vil blive påbegyndt i den nærmeste fremtid. Bag skolen står kirkelige højskolekredse i Danmark. Mon ikke vore skoler her i fremtiden vil kunne få en opgave ved udveksling af elever og lærere?

— — —

Egentlig arbejderoplysning er her endnu ikke gennemført, især på grund af de tidligere skitserede og velkendte vanskeligheder. Grønlands Arbejdersammen-

slutning har lige påbegyndt udgivelsen af et duplikeret dobbeltsproget månedsblad. Foreningerne driver lokalt oplysningsarbejde efter materiale tilsendt fra AOF. Dette materiale er efter min mening ikke særligt anvendeligt heroppe, og jeg tror ikke, arbejdet vil blive effektivt, hvis der ikke gøres en snarlig og hurtig indsats, både økonomisk og praktisk. Der må udarbejdes materiale specielt beregnet for grønlandske forhold, der må flere grønlandske medarbejdere hjem på uddannelse, der må laves flere kurser heroppe, og der må sendes sagkyndige herop fra forskellige områder. Lad mig nævne et par ting, som jeg tror, der vil være almindelig interesse for i vide kredse. En mand fra Kooperationen der vil berejse den grønlandske kyst og holde foredrag om forbrugs- og især produktionskooperationen. I disse år, hvor der ofres så meget på at udbygge det grønlandske erhvervsliv, vil der sikkert være en sund grobund for disse tanker, og jeg tror, de er anvendelige i den grønlandske fiskeriproduktion.

Tillige savner vi en rationaliseringsekspert, der vil påtage sig at gennemgå de grønlandske erhvervsvirksomheder, se på de grønlandske lønsystemer og iøvrigt foretage oplysende fremstød om moderne og rationel arbejds- og produktionsudnyttelse.

*

Til sidst nogle mere almindelige betragtninger om forholdene heroppe. Det forekommer mig, at alene det år, jeg nu har været heroppe, har medført en enorm udvikling på en mængde områder. Og det er for mig glædeligt at se, at der rundt omkring som ringe i vandet breder sig en forståelse af, at samarbejde på trods af forskelligheder er den eneste vej frem. En ny og efter nogens opfattelse farlig tankegang er ved at finde indpas i hverdagen heroppe, nemlig dansk som rigssprog og grønlandsk som hjemmesprog, en udvikling som vi jo kender f. eks. fra Færøerne. Spiritussen som i året der gik stod øverst på dagsordenen i den offentlige debat, og forskelsbehandling, ja alle de gamle strids-spørgsmål er gravet frem og sat under diskussion. Jo, der sker noget på Grønland i dag, og der vil komme til at ske meget i morgen og i tiden der kommer.

Den ufattelige katastrofe der i vinter skete med det nye Grønlandsskib »Hans Hedtoft« har, tror jeg, på trods af al sin gru og sorg virket som et samlingspunkt i samarbejdet heroppe, det har ligesom formået at lukke op for de nye og friske tanker. Selvom katastrofen har ramt os alle heroppe meget hårdt, og vi næsten alle har mistet en vi kendte, en arbejdskammerat eller ven, ja, for manges vedkommende en nær slægtning, tror jeg, at katastrofen samtidig har åbnet vore øjne for, at det styrker at stå sammen, i sorg, glæde og arbejde.

Max Katzenelson.

ERIK MATTHIESSEN

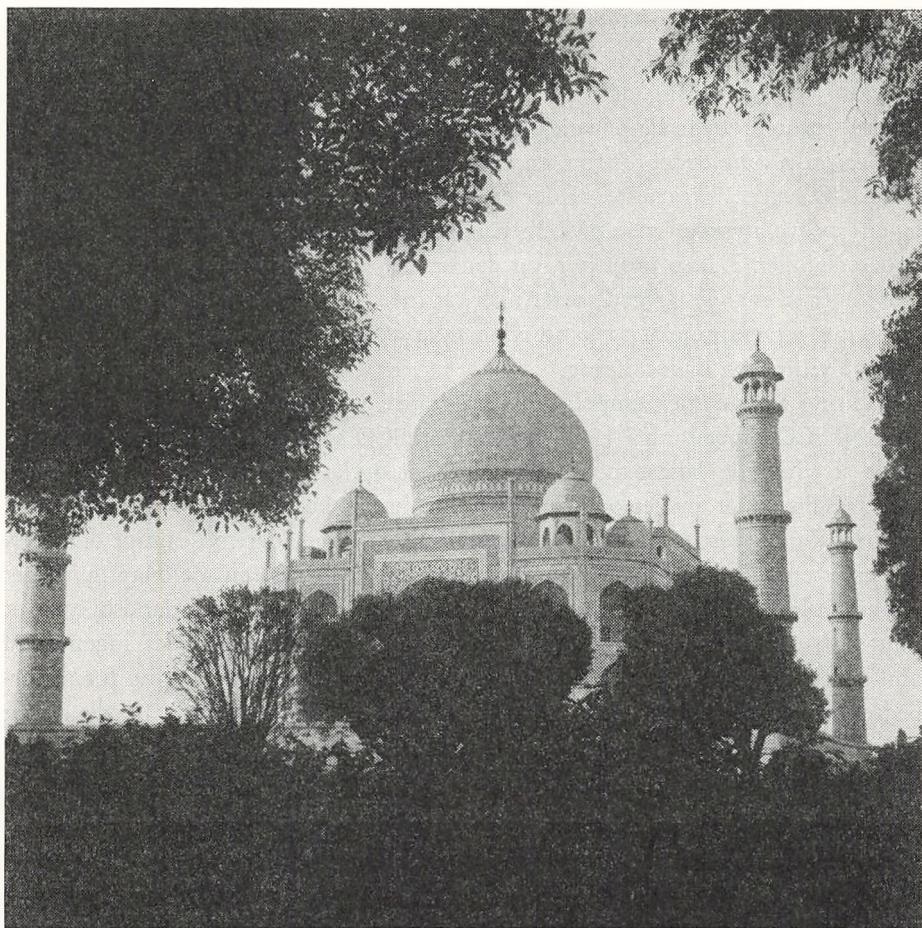
Voksen- undervisning i Indien

Da Indien i 1945 blev en selvstændig stat, blev den nye centralregering stillet over for at løse opgaver, der såvel i mængde som i art syntes helt uoverskuelige. Det centrale og altoverskyggende problem var og er stadig at finde veje og midler til at hæve levestandarden for en befolkning, der i århundreder har levet under eksistensminimum, en befolkning plaget af underernæring, sygdomme og en befolkning stagneret i traditioner og religiøse fordomme.

I Indiens mange tusinde landsbyer lever der småbønder, der dyrker jorden på samme måde, som deres forfædre gjorde det for årtusinder siden og som også i udstrakt grad er så politisk umodne, at de næppe forstår rækkevidden og betydningen af reformer og bestræbelser for at ændre de engang fastslåede tilstande.

Da Indien blev selvstændig, fandtes der i landet en række større og især mindre universiteter og højere skoler, som englænderne syntes at have interesseret sig mere for end for den rent elementære undervisning, og man stod derfor over for det centrale problem, at en industrialisering og en reformpolitik nøje måtte koordineres med undervisningsprogrammer og oplysning.

Mens man i de vesteuropæiske lande kan have en række formål med voksenundervisning, lige fra personlig dygtiggørelse til undervisning i at få fritiden til at gå på en fornuftig måde, har man i Indien været nødsaget til i alle tilfælde, hvor man har opstillet programmer for voksenundervisning, at stille sig det spørgsmål: »Hvordan kan disse oplysnings- og undervisningsprogrammer tjene forbedringen af de økonomiske og sociale forhold, ikke alene for de, der kommer til at nyde godt af denne undervisning, men også for den øvrige del af be-

Indien: Gammel forfinet kultur.

folkningen?» En stor del af voksenundervisningen må derfor have det sigte at give en uddannelse og en træning, der under en eller anden form kan bringes videre.

95 % af den indiske befolkning er analfabeter, men et program, der ensidigt går ud på at løse analfabetismen som et isoleret fænomen, har man hverken råd til eller brug for. Det er ikke problemet at gøre så og så mange borgere »læsende«, men at gøre dem »funktionelt læsende«, d.v.s. at den ny erhvervede færdighed må kunne bruges til »noget«, til forbedring af de økonomiske kår for de små landsbysamfund, til aktiv deltagelse i lokalstyret, til forbedring af de hygiejniske og sanitære tilstande i landsbyen o.s.v.

I alle såkaldte underudviklede lande taler man ofte om noget, man kalder »Community Development Projects«, d.v.s. et mere eller mindre omfattende program for forbedring af f.eks. dyrkningsmetoder, hygiejniske forhold, samfærdselsforhold (bygning af veje), bekæmpelse af malaria, tuberkulose o.s.v. for et eller andet område, et distrikt, en landsby eller måske et kvarter i en by. Det er UNESCO's store fortjeneste, at der er blevet sat stor energi ind på at undersøge og efterprøve, hvordan man på en hensigtsmæssig måde kan indkorporere voksenundervisningen i disse projekter, og der er slet ingen tvivl om, at man her har indvundet så mange og gode erfaringer, at man slet ikke kan tænke sig, at man nu sætter reformprojekter i gang uden nøje at sammenkæde og bakke dem op med oplysning og undervisning.

Lad mig nævne et eksempel: I Mysore state i Sydindien, hvor jeg opholdt mig på UNESCO-stipendium i 1954, havde UNESCO som et af sine forsøgsobjekter valgt at tilskynde landsbybefolkningen til at dyrke grøntsager og frugt i små haver. Klimaet er meget tørt, og man må bruge kunstig vanding, men rundt omkring landsbyernes »tanks« (vandresevoirer) ligger der moseagtigt områder, der giver en yderst gunstig grobund for bananer, papayas (en melonagtig, meget vitaminholdigt frugt), gulerødder, kål o.l. Den daglige kost i landsbyerne er fantastisk ensidig og vitaminfattig, og der var for os overhovedet ingen tvivl om, at et sådant tilskud af frugt ville være af overordentlig betydning for at forbedre den lokale befolknings sundhedstilstand. – Befolkningen havde aldrig tidligere tænkt på, at disse sumpede stykker jord kunne udnyttes. – Vi angreb derfor opgaven: »Hvorledes kan du lave dig en have?« fra en række sider. Vi lavede filmsbånd, af hvilken det fremgik, hvordan man skulle bære sig ad, vi lavede foredrag, som vi lod tolkene holde ude i landsbyerne, der blev tegnet plakater, lavet læsestykker til brug for aftenskoleundervisningen i læsning, og endelig oprettede vi en »forsøgshave« i en enkelt landsby, således at folk fra andre landsbyer kunne komme for at erfare, at det virkelig kunne lade sig gøre. – Projektet blev en stor succes, og landsbybefolkningen fandt hurtigt ud af, at sådanne små haver ikke alene kunne give den enkelte familie en mere varieret kostplan, men måske i højere grad, at haveprodukterne kunne sælges i byerne og give dem nogle Rupies mere i pungen.

Voksenundervisningen i Sydindien er de fleste steder organiseret af frivillige foreninger, der nyder offentlig støtte, men som også på forskellige måder skaffer økonomiske midler andre steder fra. Således fik jeg et nøjere kendskab til »Mysore Adult Education Council«, som med små midler yder et fremragende stykke arbejde for at forbedre folkeoplysningen og dermed de økonomiske og sociale forhold. Denne institution har således oprettet en del »højskoler«, såkaldte »Vidyapeeths«, hvor unge mennesker fra landsbyerne foruden almindelig orien-

Men 95 % af befolkningen er analfabeter.

tering i samfundsemner (økonomi, politik, historie) oplæres i forskellige metoder til at forbedre jordens opdyrkning, i havebrug, småhåndværk (der kan give lidt penge!), dramatik, musik, sport og andre fritidsbeskæftigelser. Disse højskoler er tildels oprettet efter dansk mønster, og Grundtvig og Kr. Kolds billeder hænger ved siden af fotografier af Gandhi og Maharajahen af Mysore. Efter endt kursus tænker man sig, at disse højskoleelever vender tilbage til deres landsby for at virke som instruktører og inspiratorer, men der er ingen tvivl om, at deres opgave er meget vanskelig. De fleste af disse unge mænd ejer ikke selv jord i deres hjemegn, de bliver mødt med mistro af deres egne og må kæmpe med autoritetstro, traditioner og fordomme, så det er helt afhængig af den enkeltes

»personlighed«, om det lykkes ham at videreføre den viden og træning, han har opnået under sit ophold på disse udmærkede højskoler.

Man må have opholdt sig i Indien for at kunne forstå, at de opgaver af organisationsmæssig og økonomisk art, som voksenundervisningsinstitutionerne er stillet over for, er så uhyre meget vanskeligere end i Vesteuropa. Man må have set en lærer sidde på jorden under et træ eller på gulvet i landsbyens tempel omringet af fattige landsbybønder – lige fra 14–15-årige drenge til mænd, der nærmer sig støvets år – drenge og mænd omkring en eneste osende petroleums-lampe med en lille læsebog på knæene eller klamrende en blyant med de arbejdskrogede fingre i forsøg på at skrive det lokale sprogs skrifttegn på margi-nen af gamle aviser (for papir er også dyrt!) for at kunne forstå det Indien, der er ved at kæmpe sig ud af århundreders undertrykkelse og stagnation.

Erik Matthiessen.

BENT LARSEN

Voksenoplysning i England

Jeg vil straks her i begyndelsen begrænse denne artikel til at omhandle to ting, nemlig voksenundervisningen på Holly-Royde College (Manchesterskolen) og W.E.A.s undervisning samme sted.

Først et par oplysninger:

Holly Royde College, eller Manchesterskolen som den populært kaldes, er en engelsk skandinavisk højskole beliggende i Manchester. Skolen afholder hvert år et 3 måneders kursus for elever fra de fire nordiske lande.

W.E.A., Workers Educational Association, er en organisation der vel nærmest må sammenlignes med vort hjemlige AOF.

W.E.A. driver undervisning i aftenklasser, som vi kender det fra AOF-arbejdet, blot er undervisningen en helt anden, men det skal jeg senere komme ind på.

Undervisningen på Manchesterskolen er jo en speciel form for engelsk voksenoplysning, idet det udelukkende er nordiske elever. Undervisningen foregår på engelsk og er meget interessant og lærerig, idet det udelukkende er eksperter, på hvert sit felt, der underviser på skolen.

Gruppeundervisningen bestod som regel af foredrag med ledsagende film, lysbilleder eller andre illustrerende hjælpemidler, altså en moderne undervisning som den vi selv kender fra vore højskoler. I forbindelse med foredragene var der som regel arrangeret udflugter til fabrikker, institutioner o. l.

Et foredrag om den engelske cooperation blev således fulgt op med et besøg i et stort kooperativt varehus og et besøg på en kooperativ biscuit fabrik.

Der blev også undervist i mindre grupper (studiekredse); og her var vi opdelt i rene interessegrupper. Der var tre grupper at vælge imellem: een om faglige og industrielle problemer, een om politiske forhold i England og een om undervisning og skoleforhold.

Jeg deltog selv i den faglige gruppe og læreren her var en rejsesekretær fra et af de store engelske fagforbund, der til daglig havde alle problemerne på nærmeste hold.

Som afslutning på min omtale af Manchesterskolen og undervisningen der vil jeg sige, at denne form for voksenundervisning har man fra engelsk side forstået at gribe rigtig an. – Der er lavet en undervisning der henvender sig til mange forskellige folk med forskellige interesser der kommer på skolen.

Anderledes er det med W.E.A.s undervisning, der efter min mening mangler det grundlæggende undervisningsstof.

Man kan ikke i W.E.A.s aftenskole blive undervist i regning, matematik, fremmed sprog og det væld af andre mere eller mindre praktiske fag, som vi kender til fra vort eget oplysningsarbejde. I W.E.A.s aftenskole i Holly Royde College var der tre fag at vælge imellem: økonomi og handel, arkitektur og til slut musik, altså tre fag som nok har sin berettigelse, men som efter min mening ikke har bud til så bredt et forum, som det kunne ønskes. Tilslutningen til de tre klasser var fin. Der var ca. 35 elever i hver klasse, og mødeprocenten var god hver aften. – Jeg deltog i klassen der behandlede emnet økonomi og handel. Jeg må lige her indskyde, at eleverne der deltog i undervisningen ikke udelukkende blev rekruteret blandt arbejderne. Der var mange forskellige samfundsgrupper repræsenteret i klasserne, og dette var vel nok medvirkende til, at den diskussion, som førtes, blev så interessant, idet de forskellige synspunkter her kom frem.

Læreren som underviste var professor i økonomi ved Manchester universitet, en meget dygtig mand, der samtidig havde evnen til at gøre sig uenig med eleverne, og på den måde sætte sving i diskussionen. – Det var en god undervisning, der forklarede mange af de økonomiske og politiske problemer, som man til daglig læser om og hører omtalt.

Til slut vil jeg lige nævne en form for oplysningsarbejde, som jeg desværre ikke selv havde lejlighed til at deltage i.

Det er de mange forskellige foreninger og organisationers oplysningsarbejde. Der findes vel ikke i dag en forening, faglig eller politisk, uden at den driver en eller anden form for undervisning og skoling.

Uden at forklejne nogle af de store oplysningsorganisationer, tror jeg nok man kan sige, at den skoling, der finder sted ude omkring i de små og store foreninger, har den største betydning både for den enkelte og for den organisation, som vedkommende tilhører, og for det demokrati, vi lever i.

Bent Larsen.

SAKARI KIURU

Voksenopplysning i Finland

Vill man karakterisera Finlands folkbildningsarbete så är det kanske bäst att beröra de arbetsformer; vilka har fått den största anknytning och intensitet inom vuxenundervisningens område. Nummer eet på listen blir utan tvekan *arbetarinstitut* med sina 60.000 elever, i flesta fall en kommunalt understödd och administrerad aftonskola. Svårare är at bestämma vilken arbetsform vinner andra platsen. Fria *studiecirklar* eller *brevskolor*, båda med sina 20–30.000 deltagere, tävlar där med varandra. Kunde man mäta olika arbetsformens intensitet skulle *folkhögskolan* med 5.000 elever vinna en framträdande plats i bilden. En arbetsform som bör inte heller glömmas är givetvis *amatörteater*, i vilka de flesta aktiva föreningsmedlemmar någon gång har varit engagerede.

En redegörelse av finländska vuxenundervisning av i dag visar att den *skandinaviska* inverkan har varit starkaste. Sverige gav en förebild till arbetarinstitut år 1880 med Stockholms arbetarinstitut, men Finland anammade idén på allvar och har byggt efter år 1899 105 aftonskolor. I Sverige däremot har dessa skolor nästen totalt försvunnit och blivit kompenserade med ett enormt antal studiecirklar.

Danmark gav sin folkhögskola år 1889 till Finland, men skolan har utvecklats till ett typiskt finländskt institut med religiöst och agrart prägel. Folkhögskolornas antal har stigit till 84 av vilka 5 skötas i arbeterrörelsens regi och anda.

Oaktat att Finland är ett östligt gränsland har de *ryska* impulser varit minimala med undantag av litterära och musikaliska inslag. Folkbildningen betydde ju i slutet av 1800-talet en nationell självhävdelse riktad mot panslavismens hot från öster. Då var de finländska folkbildningsentusiaster benägna att bygga på egen nationalromantiska grund. Dessutom hade Tsar-Ryssland, som var ett mindre utvecklat land, mycket lite att bjuda på folkbildningens område. De senaste tiders livliga växelverkan med delegationsbesök kan förstås betyda en viss förändring. Ett land som utanför den skandinaviska sfären har blivit folkbildningsmässigt allt viktigare är England. Deltagandet i UNESCOs arbete öppnar ännu vidare vyer.

I Storbritannien har som känt *universiteten* mycket att säga i vuxenundervisning. I Finland däremot har universiteten spelat en underordnad roll i detta sammanhang ända till de senaste tider. Men efter kriget har sk. sommaruniversiteten, öppna för alla, blivit mycket populära. Helsingfors universitet har dessutom ett anslag för folkbildningsföreläsningar och socialhögskolan i Helsingfors har stiftat en professur i vuxenpedagogik.

De svaga sidor i den finländska vuxenundervisning är fortfarande studiecirklar vilkas antal är under 5.000. En orsak har varit att statsmakterna ger till studiecirkelarna endast ett symboliskt anslag. Filmen har inte heller blivit någon större faktor på grund av brist på projektorer och goda finskspråkiga undervisningsfilmer. Det samma gäller också andra audiovisuella metoder.

Folkrörelserna har i Finland liksom i många andra länder varit initiativtagare och aktörer i vuxenundervisningen. Den första organisation var år 1874 bildat folkupplysningssällskapet (Kansanvalistusseura) som dock har fått uppge sina flesta uppgifter till yngre organisationer, sådana som Finlands ungdomsförbund, Finlands bibliotekssällskap, Finlands folkhögskoleförening, Arbetarinstitutens förbund, Arbetarnas Bildningsförbund och Studiecirkelarnas centralförbund. På finlandsvenskt håll har uppstått bl. a. ett studiecirkel- och föreläsningförbund. Ett område där det gamla Kansanvalistusseura har framdeles kunnit hävda sig är en korrespondentskola, landets största. Huvudroll spelas, när det gäller vuxenundervisning, av Arbetarnas bildningsförbund (ABF) och studiecirkelarnas centralförbund. ABF, som grundades år 1919, prof. *Väinö Voionmaa* som upphovsman, liknar stort sett det danska AOFet. Studiecirkelarnas centralförbund å sin sida är en sammanslutning av »borgerliga«, mest agrara och religiösa organisationer.

ABFs huvuduppgift har från början varit att fungera som expertorgan för

arbetarrörelse i alla upplysningsärenden. Det har haft en jämförelsevis omfattande *föreläsnings- och kursverksamhet*. Målet har varit att sprida kunskap speciellt av sociala, ekonomiska och kulturella frågor samt förstärka intresset till självstudier och cirkelarbeta. I efterkrigsåren har ämnen som konst, film, psykologi samt internationella problem fått utrymme vid sidan av de traditionella ämnen som organisationskunskap, fackliga frågor, arbetarrörelsens historia och kommunalkunskap. Förbundets egen brevskola har i sista åren utvecklats till ett storföretag som sysslar med över 12.000 elever. De långa distanser i landet har väckt ett särskilt behov till brevstudier.

ABF har också fästat uppmärksamhet till publicationer och tog i själva verket initiativ till ett betydelsefullt bokförlag Tammi, som nu drivs huvudsakligen i kooperativa förbundets (KK) regi. ABF har också sin egen tidskrift Työläisopiskelija, som har utvecklat sig till en ansett kulturtidning, men har desvärre inte fått någon större spridning.

Olika arbetarorganisationer, de fackliga, kooperativa, politiska etc. bilda *centralt* ABF. Den svaga punkten har varit kontakter direkt till grundorganisationer. För att komma närmare fälten har ABF varit aktiv för att bilda *lokala bildningsföreningar* sammansatta av arbetarnas kommunala, fackliga, och kooperativa platsorganisationer. Dessutom har man strävat att få varje grundorganisation att välja en särskild studieombudsman för kontakter med ABF.

Finska ekonomin är byggt på skogsindustrier. Skogsarbetarna bildar sålunda en betydande del av arbetskraften. Men deras arbetsförhållanden är ganska exceptionella också ur bildningssynpunkt. Därför har ABF utvecklat en omfattande bokförmedling genom *ambulerande bibliotek*, vilket central ligger i en ny arbetarfolkhögskola, Pohjolan Opisto i Nord-Finland.

Finlands folkbildningsarbete som helhet och ABF:s i synnerhet har vuxit i mångfald och omfattning. Det är därför inte någon enkel uppgift att ge av detta en klar och koncentrerad karakteristik. Men ett är säkert, alla dessa strävanden har varit redskap att förstärka den *demokratiska utvecklingen*, nationella solidariteten och folkets deltagande i kulturellt bygnadsarbete. Genom olika folkbildningsinstitutioner har den gemene mannen kunnit inverka landets skol- och kulturpolitik och i de senaste tider vara allt mera med i givande mellanfolkliga kontakter.

Sakari Kiuru.

SKOLERNE

Esbjerg Højskole

Vinteren 1958-59

Så gik de seks vinter måneder. Og de gik hurtigt og vældig godt. Allerede to måneder før vinterskolen skulle begynde, måtte vi lukke for tilgangen. Lige før starten fik vi nogle afbud, så der blev kun 75 elever, hvoraf de 27, d.v.s. mere end $\frac{1}{3}$ var piger. De kvindelige elever er gennemgående et par år yngre end de mandlige. Derfor var gennemsnitsalderen lidt lavere end tidligere.

Både timerne og fritiden var præget af stor aktivitet og virkelyst, og eleverne udviste et godt kammeratskab og en opmuntrende ansvarsbevidsthed i hele perioden. De forskellige råd og udvalg arbejdede eksemplarisk og klarede alle problemerne selv. Vi havde ikke en eneste sag, hvor lærerkollegiet måtte mægle eller træffe afgørelse. Og der var ingen disciplinære problemer. Eleverne viste virkelig, at man kan praktisere frihed under ansvar.

Det vil næsten være uretfærdigt at fremhæve det ene udvalg for det andet, da de som sagt alle var energiske og idérige, men jeg vil ikke undlade at nævne festudvalgets indsats. Fotoudvalget solgte billederne billigere end i tidligere perioder. Alligevel præsterede det et overskud på 600 kr., som blev sat ind på en sparekassebog, som skal overgives næste års hold til indkøb af et bedre forstørrelsesapparat.

Som noget nyt begyndte vi i år skolen med nogle stile i dansk og sprog og nogle regne- og matematikopgaver. Vi anvendte disse prøver som grundlag for fordelingen af eleverne på de obligatoriske fags forskellige trin. Tidligere har vi ladet dem selv vælge, hvilket trin de skulle gå på. Opdelingen blev dengang ikke så god, da nogle bedømte sig selv for optimistisk og – de fleste for beskedent. Stand-

punktprøven gav et bedre inddelingsgrundlag, selv om nogle af eleverne selvfølgelig senere måtte flyttes op på et mere fremskredent hold. Vi fik betydeligt mere ud af undervisningen i de obligatoriske fag, og både elever og lærere var glade for ordningen. Vi var lidt betænkelige ved at indføre den, da det jo let kunne give et indtryk af eksamensskole, men betænkeligheden viste sig altså ubegrundet.

Af nye ting, vi tog op på timeplanen, vil jeg fremhæve undervisning i amatørteater. Det havde vi megen glæde af. Der var stor tilslutning, og underholdningen lå på et højere plan end tidligere. Ved forskellige fester opførte eleverne to stykker af Soya, nemlig »En ærgrelse på vandring« og »Rødt og Gråt«, og af Girandoux »Apollon fra Bellac«. I lighed med tidligere år var beboerne på de gamles hjem skolens gæster ved 2. opførelsen af nogle af stykkerne.

Vi fortsatte i samarbejde med »Arte« vore »Overraskelsesformiddage«, hvor vi i år hørte Asta Esper Andersen læse Anne Franks dagbog. Wandy Tworek og Herluf Auvig gennemgik musikhistorie med strålende eksempler, og Børge Roger Henriksen forklarede og spillede jazz.

Af fremmede foredragsholdere skal nævnes Eiler Jensen, Viggo Kampmann, den tyske presseattaché Karl Raloff, tegneren Ernst Clausen, kunstkritikeren og maleren Erik Clemmensen og psykiateren Kjeld Bostrøm. Sidstnævnte var på skolen en hel uge. Han holdt foredrag om seksualspørgsmål og sindshygiejne og deltog i psykologiundervisningen.

Kursusudvalget tog initiativ til en række arrangementer, hvoraf skal nævnes: To diskus-

sioner med henholdsvis murerforbundets kursister og to mdr.s kursisterne om »De unge og de gamle«. Hjemmeværnskonsulent Carl Petersen indledte en diskussion om forsvaret, og kooperationen og Een Verden blev diskuteret med henholdsvis forretningsfører Erling Jensen og sekretær Knud Nielsen som indledere. Mrs. Dixon fra den kanadiske ambassade viste film og holdt foredrag om Kanada.

Som noget nyt indførte vi efter opfordring fra kursusudvalget undervisning i tegning, træsnit og anden grafik. Det var tegneren Erling Juhl, der jo har lavet forsiden på skolens programmer de to sidste år, der stod for undervisningen. Det blev en succes, og vi regner med at kunne genoptage denne undervisning til næste år.

Ligesom sidste år ledede gymnastiklærerne Gunnar Ågård Sørensen og Kirsten Dige henholdsvis drenge- og pigegymnastikken, sidstnævnte med musikledsagelse.

Mange elever tog i år den store samaritterprøve. Læge Irving Knudsen og arbejdersamaritterne Hans Tønder og Raymond Fischer forestod undervisningen.

Eleverne arrangerede en række virksomhedsbesøg og ekskursioner. Herunder en weekend-tur til Fanø, som på grund af vejrliget

blev en forkølellestur. Men deltagerne hævdede, at de havde haft det dejligt.

Vi havde i løbet af de seks måneder besøg af en række organisationer og foreninger, heriblandt 3-4 jazzbands, flere af byens ungdomsklubber og det nystiftede Ungdommens Forum. Kursusudvalget og en af skolens gamle elever Poul Feddersen, som nu er lærer på Bustrup Optagelseshjem, arrangerede en udveksling mellem 10 af Bustrups elever og 14 af vore elever. Bustrup-eleverne opholdt sig her et par dage og deltog i undervisningen og fritidsarrangementerne. Nogen tid senere drog vore elever til Bustrup for i et par dage at opleve vilkårene på et optagelseshjem.

I vinterens løb havde vi to større kunststillinger ophængt. Den første var arrangeret af Arbejdernes Kunstforening og omfattede et fint udvalg af moderne malere. Den anden, der blev arrangeret af kunstkredsen, omfattede moderne dansk grafik.

I påsken fyldte de glade og aktive DUI-ledere lokalerne og arbejdede på livet løs døgnet rundt. Vintereleverne var draget afsted til Berlin under ledelse af de tre lærere Bent Jensen, Henning Rasmussen og Erik Smith. Turen varede 6 dage med ophold ved Folkevognsfabrikkerne i Wolfsburg.

Fra Folkevognsfabrikken i Tyskland.

I Berlin oplevede eleverne den spændte situation mellem Øst og Vest. De besøgte en flygtningelejr, hvor de fik lejlighed til at tale med de unge flygtninge, og sekretærer fra det gæstfri S.P.D. gav dem et indblik i de politiske forhold i Berlin. Men størst indtryk gjorde bygningernes tavse tale: ruinerne, de strålende moderne nybygninger i Vestberlin og det mere skumle Østberlin med den enlige Stalinallé, udført i Zsartidens stuk med løvefodder og gesvejsninger. På rundture i Østsektoren blev levestandarderne bag jerntæppet studeret – og sammenlignet med Vest. Det var en meget interessant og vellykket tur, hvor hver enkelt elev på nærmeste hold fik set, hvad sidste verdenskrig har medført – og i 6 dage levede i en by, der igen er blevet verdenspolitikens brændpunkt.

Samtidig med vinterskolen havde vi en række længere eller kortere kursus (se nærmere i efterfølgende oversigt). Det er stadig vor opfattelse, at sådanne kurser placeret samtidig med vinterskolen er berigende for både

vinterelever og kursister. Eleverne får kontakt med tillidsmænd fra vidt forskellige kredse af arbejdslivet, og tillidsmændene oplever vinterskolens atmosfære og kammeratskab. AOF afholdt også i år et 2 mdrs. vinterkursus i arbejdsstudier og regnskabsvæsen. Vi betragter dette kursus som et særdeles vigtigt led i skolens aktivitet, og vi kunne i år glæde os over, at flere forbundsrepræsentanter og et stort antal afdelingsformænd deltog i kurset.

Efter afslutningen af dette års vinterskole har vi taget afsked med Erik Hauerslev og Henning Rasmussen. Erik Hauerslev, der blev skolens formand efter Oluf Bertolt, har forladt forretningsførerposten i AOF for at blive direktør for statens filminstitutioner. Der er grund til på dette sted at takke Erik Hauerslev for hans store interesse for skolen og for hans utrættelige og altid positive indsats for, at give den de bedst mulige arbejdsvilkår. Hans kammeratlige og friske væremåde har været en stor opmuntring for os alle her på stedet.

Der er også god grund til at rette en tak

Fra revyen: Vi er med raket ført til Nykøbing Mars!

til Henning Rasmussen, der nu skal være sekretær i Arbejderbevægelsens Erhvervsråd. Henning var med fra første færd, da vi startede for fire år siden, og han har ved sit samvittighedsfulde arbejde i enestående grad haft andel i skolens hidtidige resultater.

Erik Hauerslev afløses af AOF's nye forretningsfører Viggo Svane, som allerede har vist en stor og varm interesse for skolens arbejde.

Vi har på nuværende tidspunkt endnu ikke ansat en afløser for Henning Rasmussen. Det

skal vi se at få klaret i løbet af sommeren, så vi står parat med fuld lærerstab, når de nye vinterelever kommer til november.

Ved afslutningsfesten holdt vor nye forretningsfører festtalen, og der opførtes en stor-slået revy, forfattet af Karen Smith og instrueret af Eivin Møgensen. Revyen var et festligt punktum på selve vinterskolen. Ca. 1200 unge københavnere fik iøvrigt lejlighed til at se revyen ved en 1. maj fest i Folkets hus i København. *Ivar Nørgaard.*

Esbjerg Højskoles kursus

Vinteren 1958-59

AOF's 2 mdrs. kursus, I del ...	16/11-10/12	Weekend for Faglig Ungdom,	
Murerforbundets kursus for		Varde	28/2 - 1/3
tillidsmænd	4/1 -17/1	AOF's sikkerhedskursus	1/3 - 7/3
Weekend for fagbevægelsens		Dansk Skotøjsarbejderforbunds	
vestjyske kontaktudvalgs		specialkursus	8/3 -14/3
repræsentanter	17/1 -18/1	Bogbinderi- og Kartonnage-	
Konference for pressen	27/1 -28/1	arbejderforbundets special-	
Konference for politikere	29/1 -30/1	kursus	15/3 -21/3
Weekend for samarbejdsudvalg		De Unges Idræt's landsforbunds	
indenfor tekstilbranchen,		påskekursus	25/3 -30/3
Herning	31/1 - 1/2	Tobaksarbejderforbundets	
Handels- og Kontorfunktionær-		specialkursus	30/3 -11/4
ernes tillidsmandskursus ...	18/1 -24/1	AOF's samarbejdsudvalgskursus	12/4 -18/4
AOF's 2 mdrs. kursus, II del ...	1/2 -28/2	Konference for Den socialdemo-	
		kratiske Presse	18/4 -19/4

Esbjerg Højskoles elever

Vinteren 1958-59

Anni Elisabeth Andersen, Århus.	Lissy Gretha Christensen, København.
Grete Handlos Andersen, Århus.	Tove Klint Christensen, Veflinge.
Poul Erik Gadegård Andersen, Egersund.	Ib Christiansen, Grindsted.
Vita Andersen, Svendborg.	Karen Christiansen, København.
Lis Arbøl, København.	Rolf Dideriksen, Nykøbing S.
Jytte Bahr, Odense.	Anni Frederiksen, Rødovre.
Anny Birch, København.	Ejgil Gregersen, Tisted pr. Arden.
Bent Haulund Christensen, Tarm.	Børge Engberg Hansen, Skælskør.
Flemming Christensen, København.	Hans Hansen, Hatting.
Jørgen Caudahl Christensen, København.	Inga Hansen, København.

Ingrid D. Hansen, Bjært.
Jørn Helge Hansen, Kolding.
Kirsten Hansen, København.
Erik Jansen, København.
Ib Chr. Jensen, København.
Ib Rene Vejby Jensen, Esbjerg.
Jørgen Veiby Jensen, Fredensborg.
Kaj Jensen, København.
Kurt Frants Jensen, Lyngby.
Christel Reisner Jespersen, Odder.
Ib Jørgensen, København.
Lis Jørgensen, København.
Niels Chr. Jørgensen, København.
Ole Winther Jørgensen, Ringe.
Poul Erik Jørgensen, Fredericia.
Vagn Kofoed, Virum.
Henning Kølbæk, Sinding.
Henny A. Larsen, Randers.
Ole Chr. Larsen, København.
Ellen Lauridsen, Løgstør.
John Lauridsen, København.
Finn Laring, Odense.
Mogens Lorentsen, Læsø.
Alice Lucassen, Århus.
Gunnar Madsen, Bramminge.
Leif Ulrik Mousing, Gedsted.
Kai Rechendorff Møller, København.
Bent Lindv Nielsen, Århus.

Benny Høegh Nielsen, København.
Else Nellemann Nielsen, Århus.
Jørgen Nielsen, Lyngby.
Winnie Røser Nielsen, København.
Anne Marie Olsen, København.
Birthe Yvonne Olsen, København.
Kai Parsager, Holte.
Frede Petersen, Maribo.
Henny Petersen, Vejle.
Kaj Jørgen Renner Petersen, Råby pr. Borre.
Palle Erling Petersen, Frederiksværk.
Bendt Rudbeck Rasmussen, Næstved.
Birgit Thornberg Rasmussen, København.
Bjarne Kampmann Rasmussen, Odder.
Walther Kirck Risgaard, Lindholm pr.
Nr. Sundby.
Willy Schrøder, København.
Kaj Villy Smith, Stokkemarke.
Inge Schnoor, København.
Egon Bjørn Stegler, København.
Eigil Svenningsen, Kastrup.
Kai Svensson, Glostrup.
Gert Sørensen, Nakskov.
Niels Anders Sørensen, Frejlev pr. Ålborg.
Ole Svend Sørensen, København.
Svend Aage Sørensen, Esbjerg.
Frede Frøsig Thomsen, Brande.
Martha Wortmann, Nordby. Fanø.

Man hygger sig. Fra en af elevernes dagligstuer.

Esbjerg Højskoles elevforening

I løbet af vinterhalvåret har der været afholdt 2 sammenkomster, én for vore medlemmer i Esbjerg og én for medlemmerne i København, samt en udflugt for københavnernerne.

Sammenkomsten i København afholdtes i samarbejde med Roskilde elevforening og afholdtes på Borups Højskole den 25. november. Højskolelærer Henning Rasmussen holdt et foredrag om: Vestjysk Udviklingsråd, ligesom der vistes et par film. I løbet af aftenen serveredes der the og snitter. De 63 deltagere, vel nok hovedsagelig vore medlemmer, der var mødt op, havde en god aften sammen.

På Esbjerg Højskole var der den 24. januar arrangeret en sammenkomst for de i Esbjerg boende medlemmer. Vinterelevernes amatører underholdt med sketchen: »Ærgrelse«, ligesom sangkoret sang nogle sange, og så opførtes der et brudstykke af: »Annie get your gun«. Skolen var vært ved kaffebordet, hvor der afholdtes et differenceloteri, hvis overskud skulle dække udgifterne til musikken. Aftenen sluttede med dans til Vagn Oest's trio. Elevforeningens formand, Hans Holm, fortalte eleverne om elevforeningen og opfordrede til at indmelde sig. Alt i alt en vellykket aften.

Søndag den 15. marts arrangerede Esbjerg og Roskilde elevforening en bustur til Roskilde Højskole for de københavnske medlemmer. Om eftermiddagen holdt teateranmelder Svend Eriksen foredrag om: »Dansk teater i dag«. Ved kaffebordet om aftenen underholdt

Else og Sigfred Petersen. En god tur for deltagerne.

Elevmødet 1959 afholdes lørdag den 18. og søndag den 19. juli. Elevmødet vil i år blive afholdt under lidt andre former end sædvanligt, hvilket fremgår af følgende program: Lørdag eftermiddag: ankomst til skolen. – Kl. 18,30 middag. Kl. 19,30 generalforsamling. Kl. 21,15 kaffebord. Derefter dans til Vagn Oest's orkester. – Søndag kl. 8,30 morgenmad. Kl. 9,30 udflugt til Marbæk. Kl. 12,30 frokost. Kl. 13,30 foredrag ved forretningsfører i AOF Viggo Svane. Kl. 15 kaffebord og mødets afslutning.

25 års jubilarene, d. v. s. elever fra vinteren 1933–34 og fra sommeren 1934 indbydes specielt til at møde op i år og markere begivenheden.

Prisen for deltagelse i elevmødet incl. udflugten til Marbæk er 16,50 kr. pro persona.

Anmeldelse må ske til Esbjerg Højskole, Stormgade, Esbjerg, inden 5. juli.

Vel mødt på Esbjerg Højskole den 18. og 19. juli.

P. b. v.: *Hans Holm.*

Formand: Hans Holm, N. J. Poulsensvej 3, Esbjerg.

Kasserer: Carl M. Hansen, Nørvang 16, Esbjerg.

Sekretær: Henning Rosendahl Hansen, Holmebakken 6, Esbjerg.

Roskilde Højskole

Vinteren 1958-59

Når vinterskolen starter i begyndelsen af november, sker det vist altid med lidt bæven i hjertet, både hos eleverne, der kommer, og hos højskolens medarbejdere. Eleverne møder op, forventningsfulde og spændt på, hvad dette mærkelige, der kaldes højskole, har at byde dem. Vi på skolen tænker på alle de forventninger, eleverne møder med, og vi spørger vel også os selv: Hvordan vil det gå denne gang? Hvordan er den nye elevflok med dens særlige karakter? Og hvordan er vi selv, slår vi til, magter vi det?

Og nu er vinteren gået, med dens mange oplevelser, glæder og sorger i blanding, som livet nu engang er, også livet på den høje banke her ved Roskilde fjord. At binde en buket nu hvor foråret forskønner alt, er ikke svært. I første øjeblik er man vel tilbøjelig til at plukke de mest strålende, de mest prangende blomster, dem, der falder i øjnene. Men også tidsler og nælder bærer blomst – og den lille undselige viol langt nede mellem alt det grønne. De har alle deres ret og alle deres farver, markblomsterne og grøftekantens vilde vækster har deres ret sammen med de fremlede blomster.

Vi havde i vinter et halvt hundrede elever. Vi havde gerne set skolen fuldt belagt, men en mindre elevflok betyder flere muligheder for et bedre og nærere samvær. Man kender hinanden bedre og kan på mange måder få mere ud af opholdet. Der var det sædvanlige udenlandske islæt, i år med 3 svenske elever, 2 amerikanske studenter samt en tysk udvekslingselev. De øvrige fordelte sig med hensyn til hjemsted pænt over det ganske land. Selvom »særheden« hos den enkelte af og til kunne komme til at skinne i øjnene i den lille verden, vi arbejdede med, lykkedes det os i fællesskab efterhånden at danne et samfund, der blev ramme om og grobund for det dag-

lige liv på skolen, i undervisningstid og i fritid.

Roskilde Højskole har med denne vinterskole fået to nye lærere, begge unge mennesker på 27 år. *Finn Christensen* tiltrådte 1. november. Han har været kontorassistent i Metalarbejdernes Centralafdeling, er udlært maskinarbejder og har organisationsarbejde, højskoleophold på Roskilde og Holly Royde College i England bag sig. Cand. polit. *Knud Heinesen* flyttede hertil efter at have klarat sin eksamen, midt i januar. Heinesen har tidligere haft forbindelse med oplysningsarbejdet som »januar-student« og vikar her på skolen og som AOF-studiekredsleder og i Frit Forum. Fra november til januar klarede lærer, stud. polit. *Jørgen Birkegaard Jensen* hans fag. Den faste lærerstab består iøvrigt af *Ditlev Jensen*, *Poul Erik Thomsen* og undertegnede. Gymnastikundervisningen er i år blevet varetaget af *Kristian Kroghede*, kendt fra sin ledelse af Gerlev Idrætshøjskole og nu boende i vort nabolag.

Dertil kommer så den flok af interesserede og – de fleste af dem – gammelkendte gæstelærere og foredragsholdere, som er kommet med friske pust fra omverdenen. Folketingsmand *Per Hækkerup* har i vinterens løb holdt os a jour med det indenrigspolitiske og sluttede i april af med en interessant diskussion om aktuelle politiske problemer med folketingsmand *Poul Møller*. Desværre opnåede vi ikke at få sekretær *Kai Nissen* fra De samvirkende Fagforbund herved, som vi har haft det de sidste år. Hans død berørte os smerteligt, fordi vi på Roskilde Højskole følte ham som en virkelig ven. I hans sted har hovedkasserer i De samvirkende Fagforbund *Kai Petersen* givet en faglig orientering. Om arbejdsgiverforeningen fortalte fuldmægtig *J. R. Saabye*. Og ligesom sidste år formåede vi De Samvir-

kendes formand *Eiler Jensen* til at tage en uformel kaminpassiar med eleverne om de aktuelle faglige problemer og om fagbevægelsen, ungdommen og fremtiden. AOF's nye sekretærer *Bjarne Hedtoft* og *Ole Vernerlund* har behandlet ungdommens forhold til arbejderbevægelsen og til politik. Direktør *Arthur Fang* har ført os igennem Roskilde bys historie samt en tur rundt om fjorden. Rektor *Hakon Fogb* har givet os et indtryk af problemerne omkring Darwin og udviklingslæren. Redaktør, dr. phil. *Arild Hvidtfeldt* førte os ind i ganske fremmed område på sit strejftog i de primitive religioners verden. Lige så krævende var nok overbibliotekar *Oluf Abitz'* gennemgang af den russiske forfatter Boris Pasternaks forfatterskab, specielt Dr. Zivago. Der kunne også nævnes en god eftermiddag med seminarieforsnder *Jens Sigsgård*, hvor »Barnet og institutionerne« var under debat.

Et par aftenarrangementer, som eleverne selv stod for, var af de helt fine. Man tænker på en *Oskar Hansen*-aften, hvor *Oskar* og *Willy Nielsen* skiftevis var i rampelyset. Der var den interessante og nyttige aften med overskriften »To sætter bo« – og endelig diskussionsaftenen »Kvindernes ligeberettigelse«, som indledtes med et extemporalspil, der udløste en mægtig diskussion.

Det kunne næsten lyde, som om det hele var arbejde, eller i hvert fald arrangementer med løftet pegefinger! Men det har nu ikke været tilfældet. Hvis man tæller det antal gasflasker, der er benyttet i vinterens løb, kan man danne sig et vist skøn over, hvor mange hundrede kopper kaffe, der er blevet lavet på elevgangen. Forestiller man sig dertil al den snak og hyggeligt samvær, det har draget med sig, vil vi finde en væsentlig side i skolens tilværelse: det daglige samvær blandt eleverne i fritiden.

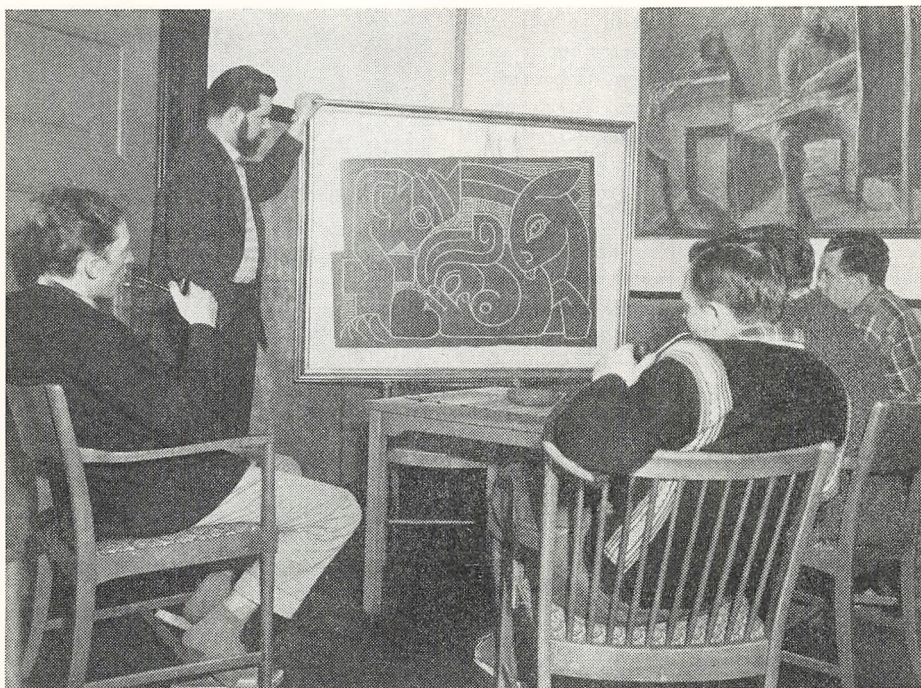
Også festerne smeltede flokken mere sammen, ikke mindst de tre store milepæle i sæsonen: Solhvervsfesten, fastelavnsfesten og afslutningsfesten. Ved solhvervsfesten, som vi betragter som en helt intern festlighed, julen

Landsorganisationens formand på besøg.

med hjemmets hygge, havde eleverne lejlighed til at stifte bekendtskab med skolens nærmeste venner. Det blev en festlig aften, der begyndte med lysende fakkellus op langs alleen og levende lys i alle vinduer, da gæsterne kom. Derefter var der middag i spisesalen og kaffe på elevværelserne. Professor, dr. phil. *Frederik Nielsen* holdt solhvervstalen, Poul Erik Thomsen spillede Mozart, og Ditlev Jensen læste Selma Lagerlöf. Senere – efter kaffebordet – stod eleverne for arrangementet, og vi oplevede bl.a. en fremførelse af H. C. Andersens klassiske enakter »En nat i Roskilde«.

Fastelavnsfesten var også i år det helt store sus, der blev afholdt under devisen »Ta' med til månen, min ven!« Vi tog derop i rumraket, eventyrligt opbygget i gymnastiksalens indgangshjørne, og efter kæmpebrag og blålys »landede« vi i et fantastisk månelandskab, hvor vi blev hilst velkommen af »manden i månen« iført sidste skrig i rumdragt. Lærerne rullede sig ud i en sketch om et lærermøde år 2000. Ellers gik dansen til alle tiders hu-

Der diskuteres kunst med Finn Christensen.

mørfyldte jazz-band, afbrudt af diverse muntre indslag fra eleverne. Der blev rokket og rullet på månen.

Afslutningsfesten fredag den 17. april var også i år et møde mellem eleverne, skolens venner og elevernes »økonomiske fædre«, d.v.s. repræsentanter fra institutioner og forbund, der har ydet støtte til højskoleopholdet. Vi samledes efter middagen i foredragssalen til sang, tale og musik, og derefter gik dansen i gymnastiksalen, hvor vi fik pølser og øl. Der var underholdning og højt humør. For vi skulle slet ikke skilles endnu! Søndag morgen rullede vi i de gule busser af sted på en studietur til Sønderjylland, hvor vi ikke mindst ville studere erhvervsudvikling i denne del af landet, fordi man her allerede for flere år siden satte fart i alt det, som senere blev startet under feltråbet »egnsudvikling«.

Søndag gik det da mod Flensborg fjord. Vi

kørte foråret i møde i glitrende sol. Og det blev mere og mere forår, som vi kørte frem. Solen skinnede og flimrede over Storebælt. Mange så de vældige anlæg ved Halsskov og Knudshoved for første gang. Vi besøgte H. C. Andersens hus i Odense og dvælede særlig ved freskerne af Larsen Stevns, en maler, som eleverne tidligere havde oplevet under et besøg på Louisiana i Humlebæk. I Christiansfeldt gjorde vi holdt og så Herrnhuternes ensformige, kolde, næsten nøgne og dog gribende kirkegård med de ens, flade sten på jorden og de høje, sorte træer. På hotellet fik vi fødselsdagschokolade, og så kørte vi til Flensborg fjord, hvorfra vi skulle arbejde, med fast station på Grænehjemmet i Kollund. Mandag var vi på Dybbøl og Danfoss. Derefter besøgte vi Idrætshøjskolen i Sønderborg, hvor vi fik set de nye smukke kunstværker. Sønderborgs borgmester modtog os på rådhuset.

Tirsdag gik turen til Kiel. På en rundtur i byen så vi yderkvartererne med ruiner som gabende rester af kæmpe tænder i beton, men fik også et godt indtryk af genopbygningsarbejdet i Tyskland, forstærket ved en fin modtagelse på rådhuset. Onsdag gik det mod vest: Tinglev, landbrugsforsøgsstation, Tønder, Rudbøl, hvor grænsen går midt i vejen, Højer tæppefabrik og sluse, – Rømhøddæmningen. Torsdag hjemtur med besøg i Kolding og rundtur på A. P. Møllers nye Lindø-værft, der snart er færdigt. Alt i alt havde det været en rundrejse, der glimrende fortalte os om erhvervsudvikling. Vi skylder en stor tak til mange mennesker, ikke mindst lederen af erhvervskontoret for Sønderjylland, erhvervsrådssekretær *P. Groth-Bruun*, der bistod os ovenud godt med planlægning, foredrag og samtaler og som en kyndig leder af turen mod vest. En god ven fik vi i en kollega fra Idræts-højskolen, højskolelærer *K. E. Larsen*, der var en munter cicerone for os. Det var en fin oplevelse, eller rettere kæde af oplevelser, at slutte skolen af med. Og turen var med til at skabe fornemmelsen af, at et arbejde var lykkedes og et sammenhold skabt, trods alle for-

skelligheder, så vi kunne skilles med en virkelig fornemmelse af, at – efter vinter kom der vår ...

Og blomster myldrer frem ... Et par stikker vi ned i buketterne til sidst: Den unge pianist *Teddy Teirup*, der begejstrede os alle med sit Chopin-program, de unge blæsere fra Musikkonservatoriet, som smittede os med deres musikglæde, den muntre Gustav Wied-aften med opførelsen af et satyrspil og oplæsning ... og mange andre.

Buketterne kan gemmes. Den kan måske være med til, at man erindrer, og at minder dukker op. Måske viser det sig, at alt det, der egentlig skete, og som er højskoleopholdet, slet ikke kan skildres i ord, men at det snarere er noget uforklarligt i sindet, en tilskyndelse, en tanke, en fortrøstning til tilværelsen trods alt, en igangsætning, der er som en stadig drivfjeder, et brændstof, livsopholdelsen selv. Og hvem har ikke brug for at vide, at vinteren forsvinder, og foråret kommer, med sol og lys og blomster og dyr. Lad det vare længe til tider. Den hårde skal omkring livskimene kan være som is eller granit. Den skal dog briste engang. *Ib Koch-Olsen.*

Roskilde Højskoles elever

Vinteren 1958-59

Erik Akselsen, Ålborg.
Svend Aage Andersen, Slagelse.
Karl Ejler Buur, Samsø.
Finn Dokkedal-Hansen, Glostrup.
Benny Estrin, København.
Hans Gæpert, København.
Arne Holst Hansen, Odense.
Ib Lüchau Hansen, København.
Poul Hansen, Grenå.
Knud E. Harbeck, København.
Bent Henriksen, København.
Bente Hesthaven, Aakirkeby.
Roar Hymøller, Valby.
Brunkar Henning Jacobsen, København.

Pelle Jarmer, Brønshøj.
Anni Lillian Jensen, København.
Arne Jensen, Horslunde.
Eddy Moore Jensen, København.
Harry Jensen, Skive.
John Lindholm Jensen, København.
Lars Svejstrup Jensen, København.
Ole Jensen, Rutsker, Bornholm.
Barbro Johansson, Sverige.
Eyvind Jørgensen, Søborg.
Carl Aug. Kjøller, Kastrup.
Peter Knudsen, Varnæs.
Hans Ryge Larsen, København.
Thorkil Larsen, København.

Birgitta Linder, Sverige.
 Hilda Madelung, Vanløse.
 Margaret Mathison, West Virginia.
 Knud Mortensen, Odense.
 Gytthe Nielsen, Brønshøj.
 Herluf Nielsen, København.
 Ivan Nielsen, Vester Skørringe.
 John Strange Nielsen, Himlingøje.
 Henning Nissen, Viby, Jylland.
 Flemming Nygaard, København.
 Bent Hammer Pedersen, Skive.
 Bent Jakob Petersen, Sønderborg.
 Jane Petersen, Valby.
 Karen Rejnholt Pedersen, Ålsgårde.
 Renate Pfeffer, Tyskland.
 Marja Russberg, Sverige.
 Torben Saposchnikow, København.
 Thomas Shey, New York.
 Bjarne Simonsen, København.
 Arne W. Sørensen, København.
 Bente Vidø, København.
 Jørgen Vinge, Århus.

Farvel, Roskilde!

Roskilde Højskoles elevforening

Da referatet af forårsfesten samt andre meddelelser om virksomheden i foreningen er udsendt gennem »Smeltediglen« i begyndelsen af maj måned, skal blot gentages, at elevmødet finder sted den 8.-9. august. Program vil blive udsendt i god tid før mødets afholdelse.

Bidragene til Gammelgaards Mindefond indgår, da dette skrives, i en jævn strøm. Det er en stor glæde at se den interesse, fondet har vakt blandt elevforeningens medlemmer. Resultatet af indsamlingen kan sikkert ikke gøres op før til efteråret, men der vil på elevmødet blive givet en foreløbig oversigt.

Da Mona Knudsen er rejst til Italien, har bestyrelsen fået ny sekretær og nyt medlem.

Kai Jørgensen.

Bestyrelsens adresser:

Erik Kallenberg, G. A. Hagemannsvej 2,
 Snekkersten, formand.

Kai Jørgensen, Roskilde Højskole, kasserer.

Poul Erik Olsen, Donaugade 1, 2., Københ. S.

Erling Christensen, Nylandsvej 20, Karlslunde,
 Tåstrup, sekretær.

Hanne Nielsen, Sofie Brahes Allé 1,
 København S.

Københavns-udvalget:

Kaj Hansen, Præstemosen 3, 2., Valby.

Poul E. Olsen, Donaugade 1, 2., Københ. S.

Regnskab for Roskilde Højskoles elevforening

Perioden 1. oktober 1958 til 31. marts 1959.

Indtægter:		Udgifter:	
Kontingenter	3.136,00	Kassererhonorar 1957-58	295,00
Salg af bøger	37,80	Elevskrifter	1.000,00
Salg af emblemer	14,00	Gebyrer på giro	3,62
Renter	9,96	Rejseudgifter ved møder	27,10
		Porto, papir og tryksager	441,40
		Frugt og transport	8,50
		Forårsfesten	250,00
		Blomster	26,00
		Københavnsudvalget arrangement... ..	35,92
		Kontingent til landselevforeningen ..	139,00
		Underskud fra 1957-58	303,32
		Kassererhonorar 1958-59	230,00
			<hr/>
			2.759,86
		Pr. balance	437,90
			<hr/>
	<hr/>		<hr/>
	3.197,76		3.197,76

Otto Jensens Mindefond.

Indtægter:		Udgifter:	
Indestående på sparekassebog.....	36,32	Depotgebyr	13,25
Indestående på sparekassebog.....	2.364,61	Indkøb af 3.200 kr. 5 % Østift.	
Renter af obligationer	683,25	Kreditf.s obligationer	2.920,00
Renter af sparekassebog	89,05	Kurtage	4,38
Overført fra elevforeningen	975,00	Renter	12,00
		1 sparekassebog	1,00
		Stipendier	1.100,00
		Indestående på sparekassebog	97,60
			<hr/>
	<hr/>		<hr/>
	4.148,23		4.148,23

Deponeret i Roskilde Sparekasse:
30.000 kr. Østift. Kreditf., 16. s., 2. afd.

Regnskabet revideret og godkendt den 24. maj 1959.

Ditlev Jensen, Boye Hansen,
revisorer.

